

COVALENT

connecting consultancy
& solutions

Energiebeoordeling 2017 & Management Actieplan 2018

Covalent Infra Technology Solutions B.V.

Auteur: Siert Saes

Opgesteld: 01-januari-18
Laatst gewijzigd: 28-januari-17

Document Ref: 20180101 - CO2 Prestatieladder -
Energiebeoordeling 2017 en Management Acties 2018 V1.0
Versie: 1.0

Documentinformatie

Versiebeheer

Versie	Datum	Beschrijving
V1.0	01-07-2017	Tijdelijke versie voor voortgangsrapportage
V1.0	28-01-2018	Definitieve versie

Distributielijst

Medewerker	Emailadres
Ad Rabenort	Ad.Rabenort@Covalent.nl

Goedkeuring

Versie	Datum	Door

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	CO ₂ -BELEIDSVERKLARING	1
2	Doelstellingen	5
3	In kaart brengen CO₂ emissie 2017	7
3.1	COVALENT EN DE ENERGIEVERBRUIKERS	10
3.2	FACTOREN MOGELIJKE INVLOED ENERGIESTROMEN OP REDUCTIE CO ₂ UITSTOOT	11
3.3	TRENDS IN DE CO ₂ UITSTOOTREDUCTIE BINNEN DE ENERGIESTROMEN	12
3.4	METHODIEK EN UITGANGSPUNTEN	14
	Betrokkenen en verantwoordelijken	14
	Organisatorische grenzen	14
	Operationele grenzen	15
	Basisjaar en periode van deze inventarisatie	15
	Berekeningsmethodiek en Conversiefactoren	15
	Uitgangspunten voor inventarisatie	15
	Verwijderingsfactoren	16
	Eisen aan rapportage	16
	Onzekerheden	16
4	Conclusie	17
5	Actieplan	19
5.1	PLAN VAN AANPAK	19
5.2	MAATREGELEN VOOR BEHALEN REDUCTIEDOELSTELLING 'SCOPE 1'	20
5.3	MAATREGELEN VOOR BEHALEN REDUCTIEDOELSTELLING 'SCOPE 2'	22
5.4	MAATREGELEN VOOR BEHALEN REDUCTIEDOELSTELLING 'ADVIESDIENSTEN'	24
5.5	MAATREGELEN VOOR BEHALEN REDUCTIEDOELSTELLING 'SCOPE 3'	24
5.6	PROJECTEN MET GUNNINGSVOORDEEL	25
5.7	KETENINITIATIEVEN	26
6	CO₂ Footprint 2015 - 2017	28
7	Kruisverwijzing ISO-norm	29
	Bijlage A – Reductiemaatregelen Energie	31
	Bijlage B – Reductiemaatregelen Transport	33
	Bijlage C – Reductiemaatregelen Scope 3	35
	Bijlage D – SKAO maatregellijst CO₂	36

1 Inleiding

Onderhavig document geeft de energiebeoordeling van 2017 en ambities van Covalent over het jaar 2018 weer. Om het certificatieniveau 5 van de CO₂-Prestatieladder te behalen, heeft Covalent de CO₂-emissies van het kalenderjaar 2015 in kaart gebracht en als basisjaar aangemerkt. Op basis van de inventarisatie en de energiebeoordeling wil Covalent met een concreet actieplan bijdragen aan de reductie van de CO₂-uitstoot in de gehele keten waarin we acteren.

1.1 CO₂-beleidsverklaring

Covalent Infra Technology Solutions B.V. opereert op sleutelposities in complexe projecten in het vastgoed- en -infradomein. Covalent is actief op de volgende gebieden:

Advisering en consultancy, interim-management, projectmanagement en software ontwikkeling voor profit en non-profit organisaties op het gebied van complexe ICT- en verandermanagement gerelateerde vraagstukken.

Missie en Visie

Het is onze ambitie om de oplossingen die wij nu realiseren in 2020 in een groot deel van vastgoed en infrastructurele markt te zien werken. Ook willen wij met onze adviezen bijdragen aan een goede integrale werking van de infrastructuur in Nederland. De beheersing van processen rond realisatie en exploitatie kan volgens ons beter en goedkoper. Het is onze passie om de kwaliteit van de bedrijfsvoering van onze klanten blijvend te verbeteren.

Ambitie & resultaat

Om de kwaliteit van onze bedrijfsvoering te verbeteren hanteren wij ISO9001:2015. In deze ISO-9001 norm staat met het model voor continue verbetering van het kwaliteitsmanagementsysteem (KMS) duidelijk aangegeven wat de essentie is van een deugdelijk KMS. Om de kwaliteit van de informatiebeveiliging te verbeteren hanteren wij ISO27001:2015, welke aansluit bij de ISO9001-norm. Tevens streven wij naar een CO₂-bewuste bedrijfsvoering op niveau 5 van de CO₂-prestatieladder, om van daaruit een voortdurende verbetering van ons emissiereductiebeleid en een groeiende bewustwording door de medewerkers op de te reduceren emissies van onze activiteiten te realiseren.

Onze strategie is gebouwd op een stevig fundament: de schouders van de mensen met wie we dagelijks werken om onze ambities waar te maken. We delen onze kennis en zoeken verbinding rond de thema's uit het veld. Onze klanten plukken hier de vruchten van. Niet alleen worden zij bediend met een duurzaam projectresultaat en betrouwbare, gedegen oplossingen die tegelijkertijd ruimte bieden voor de vragen van morgen; ook bewegen wij de markt tot het hanteren van realistische tarieven.

Stakeholders

Wij houden rekening met de wensen en behoeften van onze belangrijke stakeholders. Hiervoor gebruiken wij een stakeholder analyse. Elk product of dienst dat door Covalent geleverd wordt, begint met de wensen van de opdrachtgever. Het is zaak deze wensen zo duidelijk mogelijk te krijgen voordat met het traject gestart wordt. Onduidelijke klanteisen kunnen tot gevolg hebben dat de opdrachtgever uiteindelijk een ander resultaat geleverd krijgt dan deze in gedachten had.

Op basis van een duidelijk resultaat van het verkoopgesprek kan bovendien beter ingeschat worden of Covalent over de capaciteit beschikt om het gewenste te leveren. De

verantwoordelijkheid om de klanteisen goed duidelijk te krijgen ligt voor het grootste deel bij Covalent zelf. Het is aan ons om vanuit opgedane ervaringen de opdrachtgever goed te informeren over de mogelijkheden. Er dient goed geanticipeerd te worden tijdens het verkoopgesprek, om erachter te komen wat bij de opdrachtgever de achterliggende gedachte is van hetgeen deze wil bereiken. Het definiëren van de eisen en de uitgangspunten kan deel zijn van de opdracht of zelfs het doel van de opdracht.

Als managementteam van Covalent zien wij in het domein waarin wij opereren, dat het toenemende gebruik van datacommunicatiemogelijkheden, de complexiteit van en verwevenheid tussen systemen en de toenemende professionalisering van de computercriminaliteit leiden tot een grote afhankelijkheid en kwetsbaarheid van de informatievoorziening. De risico's die hiermee samenhangen zijn aanzienlijk en kunnen een bedreiging vormen voor de vertrouwelijkheid, integriteit en continuïteit van de informatievoorziening. Daarmee riskeren wij materiele- en indirecte schade voor het imago en is het een risico voor de continuïteit van Covalent.

In de marktomstandigheden van vandaag is Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) een steeds nadrukkelijker voorwaarde om in de toekomst succesvol te kunnen blijven ondernemen. Een goede zaak. Het was voor Covalent dan ook een logische volgende stap om (onder meer) duurzaamheid verder te integreren in de bedrijfsvoering van de organisatie.

Metten, analyseren en verbeteren

Zoals vermeld dient het product/dienst geleverd te zijn conform de oorspronkelijke (of ondertussen gewijzigde) order. Vaak is tijdens of in ieder geval na het leveren van het product al aan de opdrachtgever te merken in hoeverre deze tevreden is. Covalent wil dit echter expliciet maken. Periodiek zal worden bepaald wat de mate van klanttevredenheid is binnen de klantenkring.

Voor de software ontwikkeling werken wij op basis van de ontwikkelmethode Scrum. Door intensieve samenwerking en continue terugkoppeling wordt er sneller ontwikkeld en ontstaat er grip op de vorm en kwaliteit van het eindproduct. In multidisciplinaire teams faciliteren we de samenwerking tussen opdrachtgever en opdrachtnemer(s) en integreren de behoeftes van alle betrokken disciplines.

Behalve aan het meten van klanttevredenheid, zal er ook aandacht geschonken worden aan andere kwaliteitsmeetpunten. Onder andere aan de resultaten van in- en externe audits, de aantallen en soorten klachten, de gerapporteerde afwijkingen, de informatie vanuit de markt en de prestatie-indicatoren van werkzaamheden. In ieder geval zullen alle metingen periodiek overzichtelijk worden opgesteld en geanalyseerd. Deze resultaten zijn input voor het management om activiteiten te prioriteren. Waar nodig worden deze resultaten gebruikt om de doelstellingen aan te passen. Dit meten zal objectief en grondig gebeuren, zodat er met goed onderbouwde resultaten gewerkt kan worden aan een betere, of op zijn minst aan het behouden van dezelfde kwaliteit van producten en dienstverlening.

Covalent levert een werkomgeving waarin de medewerker en de klant zijn gegevens kan raadplegen, creëren, bewerken en opslaan. Deze informatie moet beschermd en adequaat beheerd worden. Vandaar dat Covalent een managementsysteem voor informatiebeveiliging hanteert, dat de vertrouwelijkheid, de integriteit en de beschikbaarheid van informatie beschermt. Hiertoe ontwikkelt Covalent activiteiten die bijdragen aan deze doelstellingen. De doelstellingen komen voort uit de risico analyse. Deze analyse vindt periodiek plaats om vast te stellen of de doelstellingen nog passend, adequaat een doeltreffend zijn op de wensen en

behoeften van onze stakeholders. Na de stakeholder analyse worden de activiteiten en maatregelen vastgesteld. De maatregelen worden geselecteerd op efficiëntie en effectiviteit en kunnen voortkomen uit de Best Practices van ISO 27002. Om het niveau van de informatiebeveiliging te beheersen en te verbeteren, hanteert Covalent een herhalend proces van inventarisatie en evaluatie. Met periodieke beoordelingen zal de directie vaststellen of doelstellingen zijn gerealiseerd. Door het inzetten van de plan-do-check-act methodiek zal worden gestreefd naar het continu verbeteren van ons managementsysteem.

Covalent is er zich van bewust dat er in het werkveld van de onderneming een significant groter CO₂-reductiepotentieel aanwezig is dan in de onderneming zelf. Vandaar dat Covalent zich ten doel gesteld heeft, buiten de 10% CO₂-reductie in 2020 (zowel in scope 1 als scope 2 t.o.v. referentiejaar 2015), aantoonbaar in minimaal 10% van de adviesopdrachten aandacht te besteden aan CO₂-reductie. Eveneens wordt ingezet op de bevordering van kennis en kunde van de medewerkers op het gebied van duurzaam ondernemen. Dit doen we niet alleen in bedrijfsverband, we trachten de gehele keten waarin we actief zijn te bewegen. Vandaar dat we binnen onze meest materiële Scope 3 emissie, het Woon-Werk Verkeer, eveneens 10% van de veroorzaakte CO₂-emissies willen reduceren in de periode tot 2020 (t.o.v. referentiejaar 2015). Het beleid is er op gericht de emissies van onze bedrijfsactiviteiten te beheersen en te beperken. Dit gebeurt in een herhalend proces van inventarisatie en evaluatie van de in ons bedrijf voorkomende energiestromen. Door middel van periodieke beoordelingen zal de directie vaststellen of reductiedoelstellingen zijn gerealiseerd. Door het inzetten van de plan-do-check-act methodiek zal worden gestreefd naar het continu verbeteren van ons energiemanagementsysteem.

Managementverantwoordelijkheid

Op basis van deze presentatie van de kengetallen die wat over de bedrijfsvoering en het beleid zeggen, zal de directie in samenwerking met de medewerkers beslissingen nemen en zo nodig nieuwe doelstellingen opstellen, dan wel bestaande aanpassen. De directie van Covalent is verantwoordelijk voor het beveiligen van onze eigen gegevens en gegevens van onze klanten. Door het ondertekenen van deze verklaring committeert het management van Covalent zich eveneens aan de doelstelling op het gebied van CO₂-reductie en de acties die daaruit voortvloeien.

Management van middelen en personeel

Om het nieuwe beleid, de nieuwe doelstellingen, werkelijk uitgevoerd te krijgen, dienen daarvoor de middelen ter beschikking worden gesteld. Hoewel binnen Covalent een werkomgeving uiteraard onontbeerlijk is, zijn voor de goede uitvoer van de opdrachten met name goede ICT-middelen en voorzieningen van kritisch belang; hardware, software en communicatiemiddelen.

Het personeel blijft uiteraard Covalent's voornaamste middel. Er wordt derhalve veel aandacht besteed aan de opleiding van alle functionarissen en de tijd die zij beschikbaar krijgen om de benodigde taken uit te voeren. Periodiek worden daartoe functioneringsgesprekken gehouden waarin niet alleen de doelstellingen van Covalent, maar ook de doelstellingen van de medewerker besproken worden.

Ook aan de directievertegenwoordiger, die ervoor zorgdraagt dat het kwaliteitsbeleid wordt geïmplementeerd en verbeterd, worden de benodigde middelen toegekend. De directievertegenwoordiger:

- heeft de bevoegdheid de uitvoering van het primaire proces naar eigen inzicht zo nodig tijdelijk te onderbreken
- heeft de bevoegdheid processen te (laten) auditen op een naar zijn idee geschikt moment
- dient tijd te krijgen en te benutten ten behoeve van het borgen en verbeteren van het kwaliteitsmanagementsysteem

Door de directeur zijn een drietal rollen toegewezen om bovenstaande ambities te bewaken en behalen:

1. Diderick Oerlemans is aangewezen als Security Officer, de functionaris verantwoordelijk voor het uitvoeren van het beleid op het gebied van informatie-beveiliging. Hij is vraagbaak voor het personeel voor informatiebeveiligingsvragen, onderkent risico's en neemt noodzakelijke maatregelen.
2. Siert Saes is aangewezen als CO₂-functionaris. De taken van de CO₂-functionaris bestaan o.a. uit het ondersteunen van de directie op het gebied van CO₂-reductie; zijn van een vraagbaak voor het personeel aangaande duurzaamheidsvragen; en het (laten) beschrijven, bewaken en beheren van het CO₂-reductiebeleid
3. Freddie Wolff is aangewezen als kwaliteitsmedewerker, hij ondersteunt de directie in het uitvoeren van kwaliteitsgerichte activiteiten en in het overzichtelijk krijgen van de effectiviteit en efficiëntie van de bedrijfsvoering.

Mede door middel van deze verklaring wordt het personeel, personen die voor of namens ons bedrijf werkzaam zijn, (potentiële) opdrachtgevers en andere belanghebbenden op de hoogte gebracht van de reductiedoelstellingen die de directie heeft vastgesteld voor het bedrijf en, indien van toepassing, voor de projecten waarop een CO₂-gerelateerde gunningvoordeel is verkregen. Door de directie zullen toereikende middelen beschikbaar worden gesteld om de doelstellingen te bereiken en om actief en aantoonbaar deel te nemen aan de aan ons bedrijf gerelateerde initiatieven op het gebied van CO₂-reductie.

Het doel van het kwaliteitsmanagementsysteem van Covalent in het algemeen is dus om samen met alle werknemers ervoor te zorgen dat de organisatie van het bedrijf steeds beter wordt, met tevreden opdrachtgevers tot gevolg. Eveneens willen we goed beschermd zijn tegen interne en externe bedreigingen op het gebied van geautomatiseerde informatievoorziening.

De directie verwacht van haarzelf en van iedere werknemer dat men een goede werksfeer handhaaft en dat volgens het hierboven genoemde beleid wordt gewerkt. Mogen er ideeën zijn ter verbetering van de organisatie of de werksfeer, dan staat de deur altijd open!

Amersfoort, 13 februari 2017

Ad Rabenort
Algemeen directeur

Frank de Vries
Partner

Ronald Gram
Partner

Diderick Oerlemans
Partner

2 Doelstellingen

De meest materiële emissies zoals bepaald in de CO₂-footprint¹ zijn gebruikt om de reductiedoelstellingen op te stellen. Gedeeld over scope 1 en 2 wordt daarom ingezet op het beperken van de CO₂-emissies gerelateerd aan zakelijke mobiliteit. Voor scope 2 wordt ingezet op het verminderen van het elektraverbruik op het kantoor van Covalent. Voor Scope 3 wordt ingezet op het reduceren van de emissies ten gevolge van het Woon-Werk Verkeer. Aangezien Covalent de ambitie heeft zelfstandig projecten uit te gaan voeren, is het van belang de uitstoot binnen met CO₂-gerelateerd gunningsvoordeel verkregen projecten te reduceren. Mobiliteit in het kader van de projecten ligt dan in de invloedssfeer van Covalent waar aandacht aan moet worden besteed.

Er is een benchmark uitgevoerd onder enkele relevante concullega's om vast te kunnen stellen in hoeverre de doelstelling van Covalent ambitieus is. Buiten dat de nagestreefde CO₂-emissiereductie hoger ligt dan de sectorgenoten, wordt ingezet op het verspreiden van duurzaamheidskennis in relatie tot de domeinkennis van Covalent in de adviesklussen. Daarmee beschouwt Covalent zich als koploper in de specifieke sector.

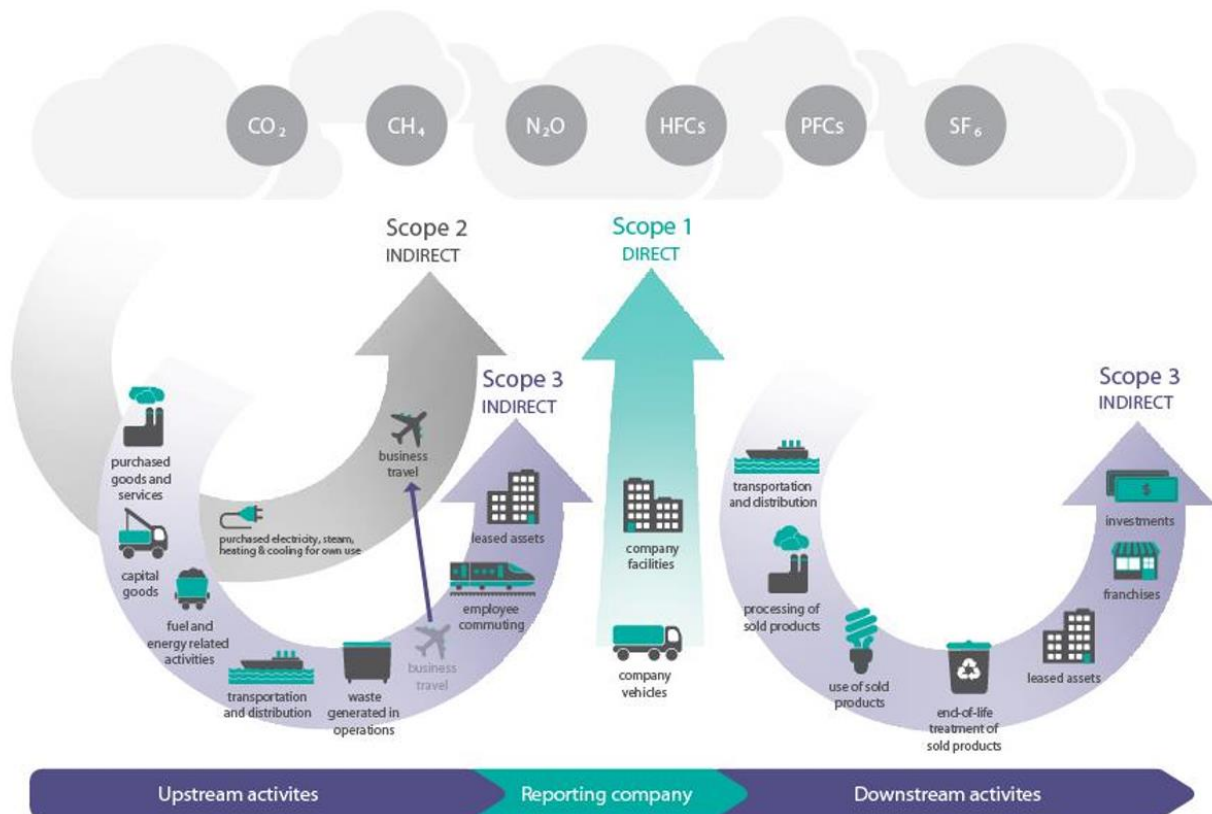
De algemene doelstelling van Covalent is een reductie van 10% CO₂ uitstoot te realiseren in de periode 2016-2020. De reductie heeft betrekking op zowel scope 1, 2 & 3 (zie figuur), als de reikwijdte van het advieswerk. Dit is in de planning als volgt opgenomen:

- Algemeen 2016-2020 t.o.v. het referentiejaar 2015:
 - o Scope 1 reductie van 10 % per FTE op het werkelijk brandstofverbruik (liters/km) van het wagenpark (emissiestroom lease/eigen beheer auto's).
 - o Scope 2 reductie van 10 % per FTE op het elektriciteitsverbruik op kantoor (emissiestroom elektriciteit).
 - o Scope 3 reductie van 10% reductie per FTE op het Woon-Werk Verkeer
 - o Advieswerk aantoonbaar aandacht voor CO₂-reductie in 10% van de opdrachten.
- Per jaar 2016-2020 t.o.v. het referentiejaar 2015:
 - o Scope 1 reductie van 2.5 % per FTE op het werkelijk brandstofverbruik (liters/km) van het wagenpark
 - o Scope 2 reductie van 2.5% per FTE op het elektriciteitsverbruik op kantoor
 - o Scope 3 reductie van 2.5% per FTE op het Woon-Werk Verkeer
 - o Advieswerk aantoonbaar aandacht voor CO₂-reductie in 2.5% van de opdrachten.

Tot slot is er in algemene zin een doelstelling bepaald op het gebied van alternatieve brandstoffen en groene stroom. Uiterlijk in 2018 wil Covalent overgestapt zijn op groene stroom. Eveneens gaat Covalent in gesprek met de verhuurder van het kantoorpand om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor de installaties en alternatieve brandstoffen.

Kijkend naar de voortgangsrapportages over 2016 en 2017 is er geen reden om aan te nemen dat door het hanteren van bovenstaande doelstellingen Covalent niet langer ambitieus is. Eveneens zijn bovenstaande doelstellingen haalbaar, vandaar dat deze doelstellingen niet aangepast worden.

¹ Zie hoofdstuk 6 voor de samenvatting van de CO₂-footprint over 2015, 2016 en 2017

Figuur 1: Scopediagram CO₂-prestatieladder volgens de WBCSD/WRI Corporate Value Chain (scope 3) Accounting and Reporting Standard, inclusief aanpassing SKAO 'Business Travel' scope 2

Op basis van de inventarisatie energiestromen 2017 (CO₂-footprint) is bepaald dat de volgende energiestromen (van groot naar klein) als significant worden aangemerkt:

- Diesel
 - Benzine
 - Aardgas
 - Elektriciteit
- } Energieverbruik als gevolg van mobiliteit
- } Energieverbruik van het kantoor

Op deze energiestromen wordt gestuurd t.b.v. het reduceren van de CO₂ uitstoot. Per duurzaamheidscategorie wordt in een CO₂-reductiemaatregelen document bijgehouden welke ideeën er zijn om deze reductie te kunnen realiseren. Dit schema kan gezien worden als een 'brainstorm'-document. Alle ideeën m.b.t. kansen worden hierin opgenomen, ongeacht oorsprong, realisme of kosten.

Na beoordeling door de directie wordt bepaald of een maatregel wordt meegenomen als te nemen actie voor het komende (kalender)jaar teneinde de doelstellingen te behalen.

3 In kaart brengen CO₂ emissie 2017

In onderstaande tabel is inzichtelijk gemaakt wat per significante energiestroom en per scope de CO₂ emissie is in het jaar 2017. De gegevens komen voort uit de CO₂ Footprint 2017. Daaruit blijkt dat Covalent dient te worden aangemerkt als 'klein bedrijf' (113.1 < 500 ton CO₂-uitstoot). Conform de 'organizational boundary' is de Covalent Holding eveneens beschouwd.

CO ₂ – Footprint Covalent 2017				
Scope	Categorie	Onderdeel	Energiestroom	Uitstoot (ton CO ₂)
Scope 1	Business car travel	Lease auto's	Diesel	14.5
	Business car travel	Lease auto's	Benzine	6.4
	Business car travel	Eigen beheer auto's	Diesel	22.0
	Fuel used	Verwarming	Aardgas	6.4
			Totaal Scope 1	49.3
Scope 2	Business air travel	Vluchten 700-2500 km	Kilometers	5.1
	Personal car business travel	Gedeclareerde zakelijke ritten met privéauto	Kilometers	23.3
	Electricity purchased	Elektriciteit	Elektriciteit	0.0
	Business travel public transport	OV (Onbekend treintype)	Kilometers	0.1
			Totaal Scope 2	28.5
Scope 3	Employee commuting	Woon-werkverkeer	Benzine	11.6
	Employee commuting	Woon-werkverkeer	Diesel	8.0
	Employee commuting	Woon-werkverkeer	Hybride	1.4
	Employee commuting	Woon-werkverkeer	OV Algemeen	0.0
	Employee commuting	Woon-werkverkeer (inhuur externen)	Diesel	7.9
	Fuel and energy related activities	Thuiswerken; werken op klantlocatie; energieverbruik servers.	Elektriciteit	5.9
	Waste generated in operations	Afval	Restafval	0.4
	Purchased goods and services	Papier	Papier	0.0
			Totaal Scope 3	35.3
Totaal				113.1

Tabel 1: CO₂-footprint Covalent 2017

Ten behoeve van de berekening om de CO₂ uitstoot te kunnen vergelijken, wordt gebruik gemaakt van de CO₂-uitstoot per FTE als meetmethode. Dit aangezien het gehuurde kantoor oppervlakte in de toekomst (en in het verleden) stabiel is. De grootste variatie is aanwezig in het personeelsbestand.

In 2017 waren bij Covalent 21.1 FTE in dienst, zie voor de berekening het bestand:

- 20180101 - CO2 Prestatieladder - FTE berekening 2017 (inclusief inhuur)

Per scope is de gemiddelde CO₂-uitstoot per FTE:

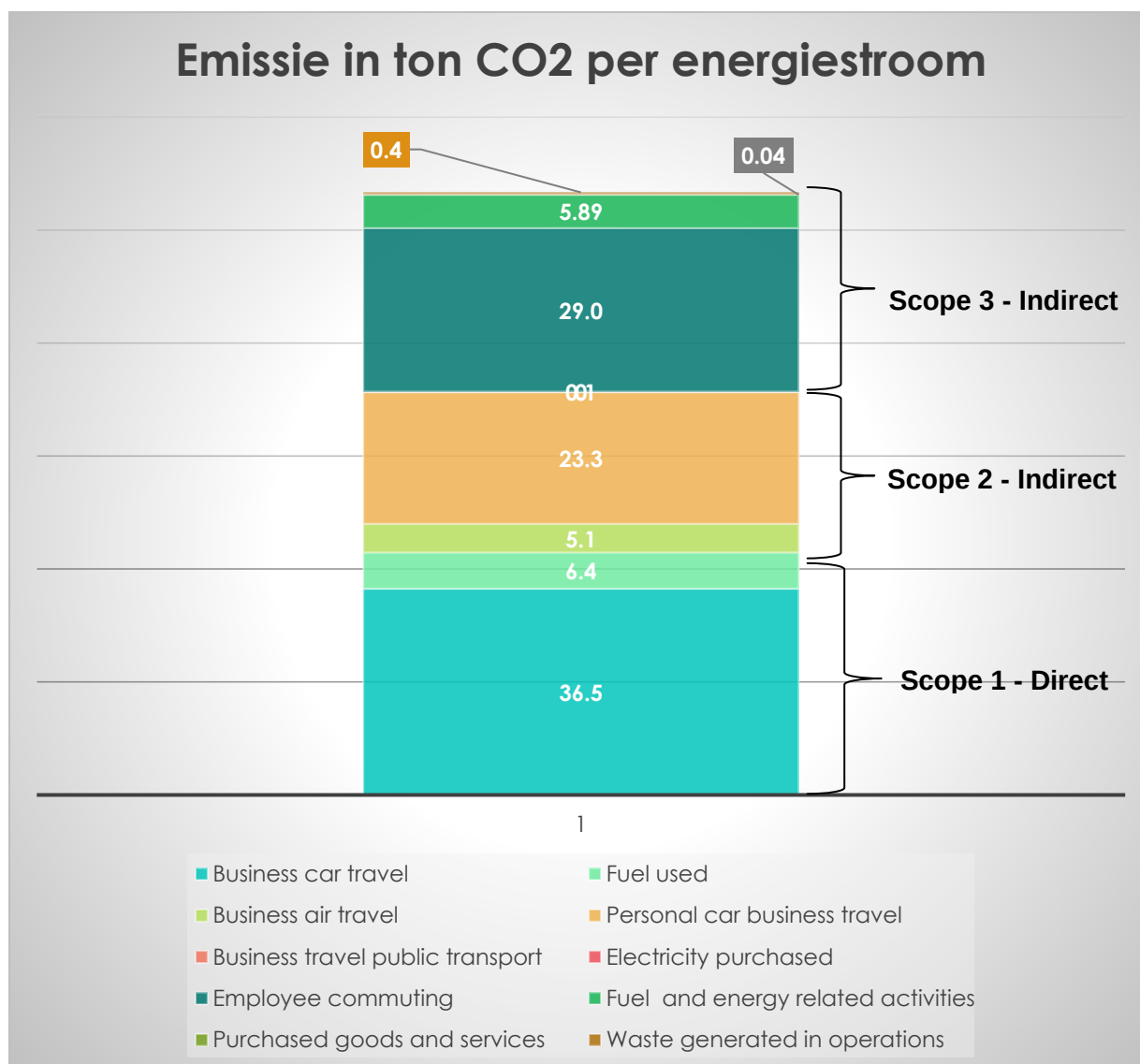
CO ₂ – Footprint Covalent 2017 per FTE		
Scope	Uitstoot in ton CO ₂	CO ₂ -uitstoot per FTE
Scope 1	49.3	2.3
Scope 2	28.5	1.4
Scope 3	35.3	1.7

Tabel 2: CO₂-footprint Covalent 2016 per FTE

Kijkend naar de projecten die zijn verkregen met CO₂-gerelateerd gunningsvoordeel, dan komen er in 2017 geen projecten in aanmerking.

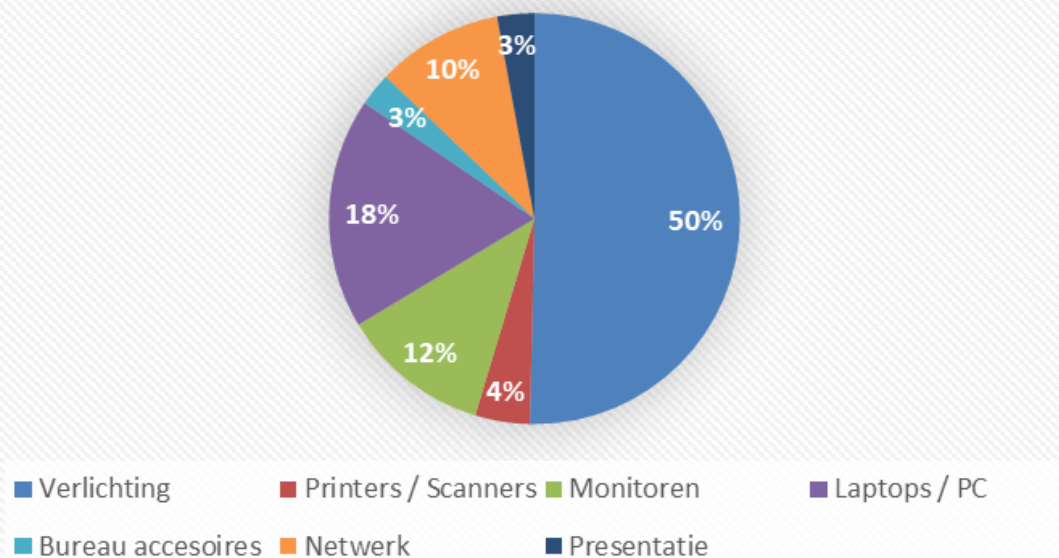
CO ₂ – Footprint Covalent 2017 op projecten met gunningsvoordeel		
Scope	Uitstoot in ton CO ₂	CO ₂ -uitstoot per FTE
Scope 1, 2 & 3	0.00	0.00

Tabel 3: CO₂-footprint Covalent 2016 op projecten met CO₂-gerelateerd gunningsvoordeel

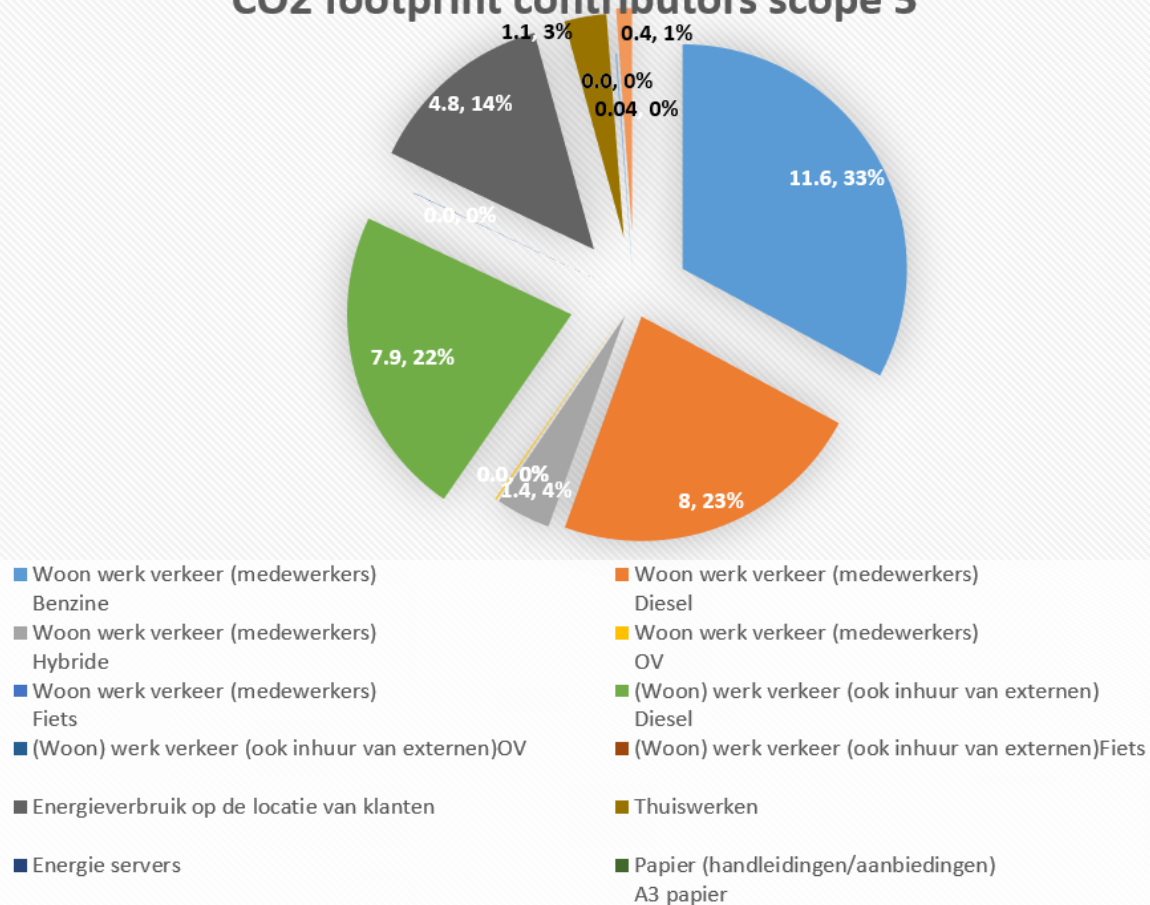
Figuur 2: Grafiek met CO₂-emissie in ton per energiestroom in 2017

Differentiatie elektriciteitsverbruikers

Figuur 3: Grafiek met een specificatie van de energieverbruikers op kantoor

CO2 footprint contributors scope 3

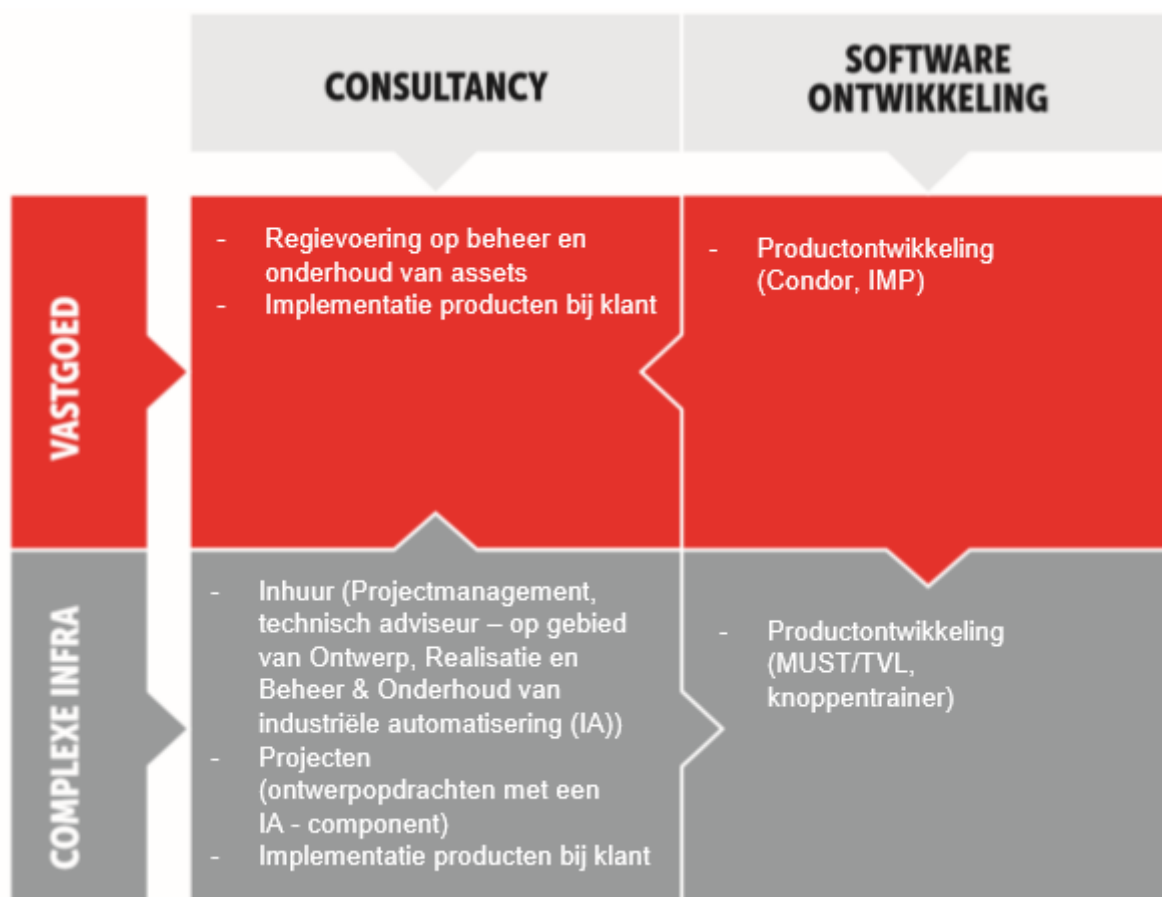
Figuur 4: Grafiek met een specificatie van de uitstoters in scope 3

3.1 Covalent en de Energieverbruikers

Covalent is een adviesbureau en softwareproducent en helpt organisaties bij het realiseren, beheren en onderhouden van infrastructuur en vastgoed. Met onze adviesdiensten willen wij structureel bijdragen aan het professionaliseren van bedrijfsprocessen. Daarnaast ontwikkelen wij software, die onze klanten ondersteunt om hun organisatie op basis van optimale informatievoorziening aan te sturen op operationeel, tactisch en strategisch niveau. Covalent acteert in zowel het vastgoed- als infradomein, en wel op de volgende gebieden:

Advisering en consultancy, interim-management, projectmanagement en softwareontwikkeling voor profit en non-profit organisaties op het gebied van complexe ICT- en verandermanagement gerelateerde vraagstukken.

Covalent Infra Technology Solutions B.V. opereert op sleutelposities in complexe projecten. Opdrachtgevers hebben vaak publieke verantwoordelijkheden. Hierdoor staat Covalent, en onze manier van werken, blijvend in de 'spotlight'. Covalent biedt diensten aan op de volgende gebieden:

Figuur 5: Product-Markt-Combinaties (PMC's) Covalent

De pijler 'Consultancy' is verantwoordelijk voor het grootste gedeelte van de uitstoot binnen de energiestroom Mobiliteit (brandstofverbruik diesel en benzine).

'Solutions', de pijler voor het ontwikkelen van software, is verantwoordelijk voor het grootste gedeelte van de CO₂-emissies binnen de energiestroom Kantoor (verbruik gas en elektriciteit).

Covalent voert haar interne werkzaamheden uit vanaf één kantoor aan de Displayweg te Amersfoort, waar een ruimte van 284m² wordt gehuurd. Er wordt geen gebruik gemaakt van eigen projectlocaties, al worden consultants extern ingehuurd door diverse opdrachtgevers.

De belangrijkste energieverbruikers binnen Covalent zijn in kaart gebracht middels de CO₂-footprint. Voor het elektriciteitsverbruik op kantoor zijn de verbruikers individueel uiteengezet. De belangrijkste energieverbruikers per energiestroom (van groot naar klein) zijn:

Diesel:

Bedrijfs- en privé-auto's

Benzine:

Bedrijfs- en privé-auto's

Elektriciteit:

Het kantoor van Covalent, met als bijzondere verbruikers (zie cirkeldiagram pagina 9):

- Verlichtingsinstallatie, grotendeels bestaande uit TL-verlichting.
- Laptops en pc's ter ondersteuning van de werkzaamheden.
- Printers, plotters en scanners voor interne en externe communicatie.
- Netwerk/Servers in de serverruimte, er wordt eveneens capaciteit ingekocht.
- Monitoren, ter ondersteuning van de werkzaamheden.
- Werken op locatie van de klant
- Thuiswerken
- Energieverbruik van de servers

Aardgas:

Cv-installatie om het kantoor te verwarmen.

3.2 Factoren mogelijke invloed energiestromen op reductie CO₂ uitstoot

Diesel

Factoren welke van invloed kunnen zijn op het gebruik van diesel, is het aantal gereden kilometers van bedrijfswagens, de rijstijl van de chauffeur en de zuinigheid van de auto.

Benzine

Factoren welke van invloed kunnen zijn op het gebruik van benzine, is het aantal gereden kilometers van bedrijfswagens, de rijstijl van de chauffeur en de zuinigheid van de auto.

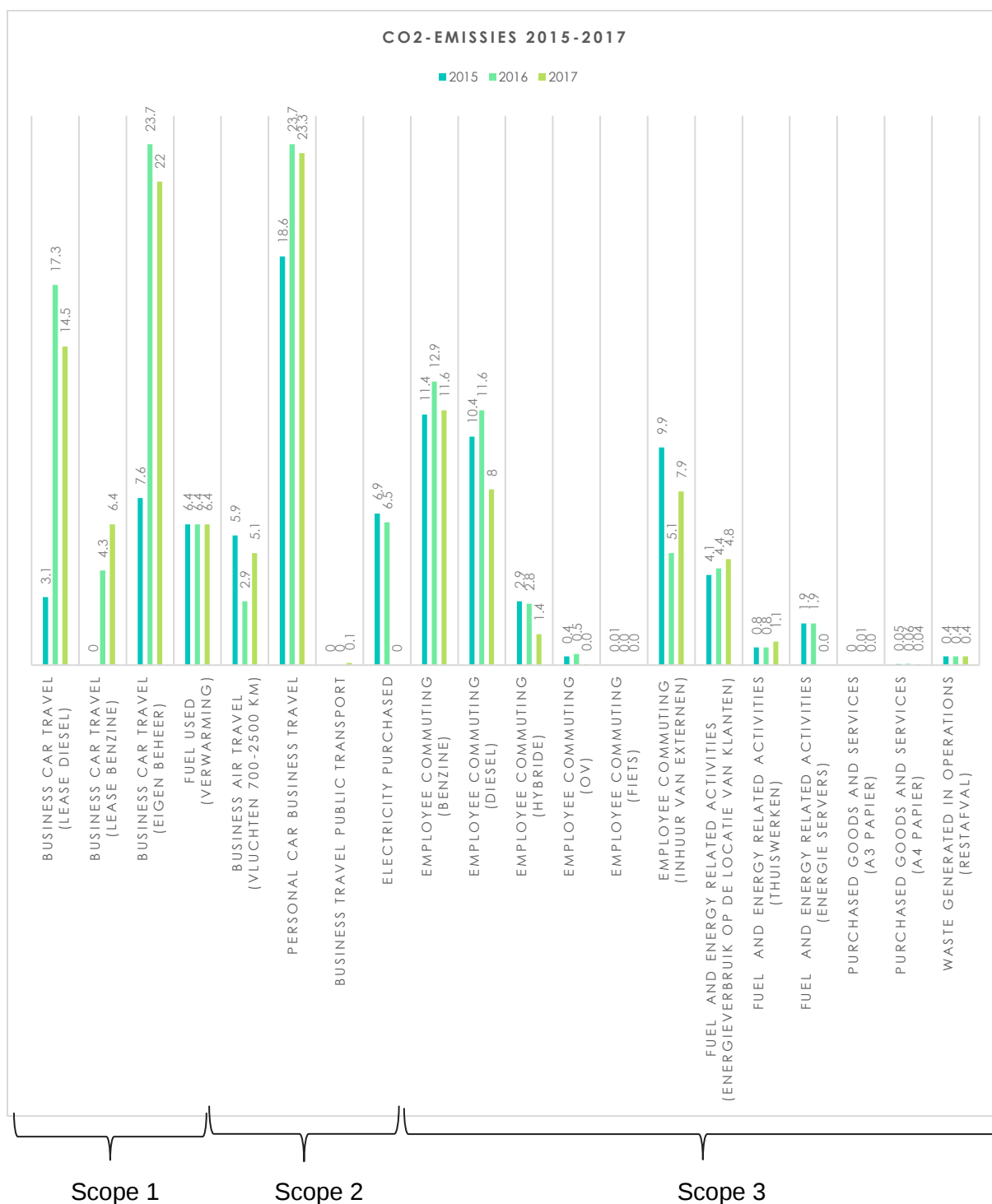
Elektriciteit

Factoren welke van invloed kunnen zijn op het gebruik van elektriciteit, is het aantal medewerkers aanwezig op de locatie en de daglichttoetreding van buiten. Maar ook de energiezuinigheid van de gebruikte apparatuur en de gebruikstijd.

Aardgas

Factoren welke van invloed kunnen zijn op het gebruik van aardgas, is het aantal medewerkers aanwezig op de locatie en de buitentemperatuur.

3.3 Trends in de CO₂ uitstootreductie binnen de energiestromen

Figuur 6: Vergelijking CO₂-uitstoot 2015 vs. 2017 binnen de operationele grenzen van Covalent

Mobiliteit

Benzine

In 2017 is er meer CO₂ uitgestoten ten gevolge van de emissiestroom Benzine Mobiliteit dan in de voorgaande jaren. Dit omdat de desbetreffende lease-auto in 2017 voor het eerst in een volledig jaar is meegeteld in de berekening van de footprint, voorheen waren er louter diesels.

Diesel

Te zien is dat er in 2017 veel meer is gereden dan in 2015, maar minder dan in 2016. Dit komt omdat er meer rijdende consultants zijn en omdat het verbruik ten gevolge van het Woon-werkverkeer wordt toegeschreven aan de eigen auto's en lease auto's. De consultants hebben in 2017 minder kilometers gereden dan in 2016. Helaas zijn de consultants in 2017 4.1% brandstof-onzuiniger gaan rijden.

Gedeclareerde kilometers voor zakelijk vervoer

Op deze emissiestroom is het niet mogelijk reducties toe te kennen, aangezien louter de kilometrage hierin leidend is. Er is in 2017 ongeveer evenveel (-1.7%) gedeclareerd als in 2016, waardoor de CO₂-emissie t.g.v. gedeclareerde kilometers voor zakelijk verkeer licht is afgenomen.

Vluchten 700-2500 km

In 2017 is de CO₂-emissie ten gevolge van zakelijke vluchten toegenomen met 76% omdat er meer gevlogen is.

OV Onbekend treintype (Business travel public transport)

Op deze emissiestroom is het niet mogelijk reducties toe te kennen, aangezien louter de kilometrage hierin leidend is. Op basis van de door de salarisadministratie opgegeven afgelegde kilometers is berekend dat er in 2017 0.1 ton CO₂ is geëmitteerd door gebruik te maken van het OV voor zakelijk verkeer (20195 km).

Kantoorverbruik**Elektriciteit**

Door het aanschaffen van een zuinigere printer, het verwijderen van overbodige printers en USB-hubs en het aanschaffen van energiezuinigere laptops is er ten opzichte van 2015 in 2017 8.8% elektriciteitsverbruik bespaard. Omdat er vanaf 2017 groene stroom met windcertificaat is ingekocht, is de CO₂-emissie zelfs met 100% afgenomen.

Aardgas

Vooralsnog zijn er geen trends waar te nemen aangezien de installatie nog in kaart dient te worden gebracht alvorens concrete maatregelen kunnen worden getroffen. Er is in 2017 dan ook geen reductie in deze emissiestroom gerealiseerd ten opzichte van 2015 of 2016.

Scope 3**Woon-werkverkeer**

Om een reductie in deze emissiestroom te realiseren wordt ingezet op bewustwording onder onze medewerkers. In 2017 zijn de CO₂-emissies die ontstaan ten gevolge van het Woon-werkverkeer van ingehuurde externen gereduceerd met 20.2% t.o.v. 2015, door minder gebruik te maken van inhuurkrachten. Tevens hebben medewerkers minder gereden.

Afval

Er zijn nog geen maatregelen getroffen om de CO₂-emissies ten gevolge van de afvalverwerking te reduceren. Er is in 2017 dan ook nog geen verschil in de emissies ten gevolge van afval waarneembaar.

Elektriciteit

Om een reductie in deze emissiestroom te realiseren wordt ingezet op bewustwording onder onze medewerkers. Er zijn geen noemenswaardige trends waarneembaar in deze emissiebron, al is het zo dat er meer medewerkers werkzaam waren op klantlocatie waardoor die CO₂-emissie met 17.6% is toegenomen in 2017 t.o.v. 2015. Tevens zijn er meer collega's gaan thuiswerken (+33.8%). Omdat de servers van Covalent sinds 2017 gebruik maken van groene stroom met windcertificaat, is hier een reductie in de CO₂-uitstoot te zien van 100%.

Papier

CO₂-reductie binnen deze emissiebron is mogelijk door milieuvriendelijk papier in te kopen, of door simpelweg minder papier te gebruiken. In 2017 zijn nog geen maatregelen getroffen die invloed hebben gehad op de emissies t.g.v. papierverbruik, er is minder papier ingekocht dan in 2015. Vandaar dat in 2017 de CO₂-emissiestroom t.o.v. 2015 met 20% is afgenomen.

Advieswerkzaamheden

Door het advieswerk wat de consultants van Covalent leveren, kunnen en zullen we onze opdrachtgevers sturen in de richting van emissiegunstige levenscycluskeuzes. De bereikte effecten zijn echter niet te kwantificeren. We zitten niet in de positie om deze keuzes te maken en acteren nooit als eindverantwoordelijke partij. Wel borgen we dat onze kennis op peil is, door bijvoorbeeld zitting te nemen in de werkgroep 'Energiereductie tunnels' om te bezien waar in de operationele fase van een tunnel energie kan worden bespaard en dus emissies kunnen worden voorkomen.

In 2017 zijn er 42 projecten in uitvoering geweest met daarin een adviescomponent. In 7 van deze trajecten (17%) is gesproken over Duurzaamheid, 3 projecten hadden als hoofddoel Duurzaamheid en CO₂-reductie (7%)².

3.4 Methodiek en uitgangspunten

Deze paragraaf toont de karakteristieken van belang voor de beoordeling van dit document.

Betrokkenen en verantwoordelijken

- Ad Rabenort, Algemeen Directeur
- Ronald Gram, Partner Covalent
- Siert Saes, CO₂-functionaris (verantwoordelijke)
- Joan Westerneng, communicatiemedewerkster

Organisatorische grenzen

De organizational boundary van Covalent is reeds vastgesteld ten tijde van de initiële ladderbeoordeling. Hiervoor is gebruik gemaakt van de 'laterale methode' om uit te sluiten dat er geen C-aanbieders onder de A-aanbieder vallen³. Voor dit document wordt volstaan met een samenvatting aan de hand van de GHG Protocol-methode⁴. Het Greenhouse Gas Protocol (GHG) maakt onderscheid tussen de 'equity share approach' of 'control approach'. Het organogram van Covalent laat de (juridische) relatie tussen de verschillende (deel)bedrijven zien: Holding = Covalent Holding B.V. Daaronder werkmaatschappijen Covalent IMS, Covalent TAS, Covalent ITS B.V. (= Infra Technology Solutions, KvK 32083723 d.d. 7-6-2016). Conform de methode van operational control zijn alle activiteiten waarover Covalent Holding de regie voert meegenomen in het CO₂-beleid. Logisch, aangezien Covalent zelf de totale regie voert over de te nemen CO₂-reductiemaatregelen. Alle interne activiteiten van Covalent (software development en staff activiteiten) worden uitgevoerd vanuit één gehuurde kantoorruimte in Amersfoort. Consultancy activiteiten worden veelal ontplooid op locatie van opdrachtgevers.

Figuur 7: Organogram Covalent

² 20180101 - CO2 Prestatieladder - Projecten - Overzicht 2017 (aantoonbare aandacht voor duurzaamheid)

³ SKAO (10 juni 2015). Handboek CO2-prestatieladder 3.0 (paragraaf 4.2)

⁴ SKAO (10 juni 2015). Handboek CO2-prestatieladder 3.0 (paragraaf 4.1)

Operationele grenzen

Zoals te zien in Figuur 6 maakt de CO₂-prestatieladder onderscheid in verschillende scopes op basis van de herkomst van het broeikasgas. Scope 1 en 2-emissies hebben een sterke relatie met de uitstoot van emissies in de eigen organisatie, scope 3-emissies hebben betrekking op de herkomst van broeikasgas emissies in de waardeketen van Covalent. Om deze emissies, die voortkomen uit activiteiten en producten die wij gebruiken om onze dienstverlening te realiseren (upstream) en emissies ten gevolge van activiteiten en producten die wij veroorzaken als gevolg van onze dienstverlening na de levering van die dienst (downstream), inzichtelijk te maken hanteren we de afbakening van de scope-indeling volgens het GHG Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard⁵. Covalent rapporteert voornamelijk niet over andere directe GHG-emissies (niet-CO₂ greenhouse gases: CH₄, N₂O, HFC's, PFC's en SF₆). In het Handboek 3.0 is de rapportage van de CO₂-emissie-inventaris over alle broeikasgassen die vrijkomen bij operaties van het bedrijf, uitgedrukt in CO₂-equivalenten, nog niet verplicht. Dit geldt ook voor de koudemiddelen.

Basisjaar en periode van deze inventarisatie

In 2016 besloot Covalent actief haar CO₂-emissies te gaan monitoren, ter vergelijking is 2015 als basisjaar aangemerkt. Tweemaal jaarlijks wordt er gerapporteerd over de voortgang op de vastgestelde doelstellingen en de effecten daarvan op de emissies. Dit rapport beschrijft de energiebeoordeling van 2017 vergeleken met het basisjaar 2015. Er heeft geen herberekening van het basisjaar of van historische gegevens plaatsgevonden, al zijn de emissies die ontstaan in scope 3 toegevoegd aan de initiële inventarisatie t.b.v. de trede 5 certificering.

Berekeningsmethodiek en Conversiefactoren

Het meest recente Handboek CO₂-prestatieladder, zoals uitgegeven door de Stichting Klimaatneutraal Aanbesteden & Ondernemen (SKAO), is leidend binnen de berekeningsmethodiek. Er hebben zich geen wijzigingen voorgedaan in de berekeningsmethodiek van de CO₂-emissies. De gezamenlijke conversiefactorenlijst van het Connektprogramma Lean and Green, de Stichting Klimaatvriendelijke Aanbesteden en Ondernemen (SKAO) en Stichting Stimular vormt de basis voor de berekeningen in deze emissie-inventaris, conform Handboek 3.0 van de CO₂-prestatieladder. De recente lijst conversiefactoren zijn te vinden in het tabblad: Conversiefactoren⁶. Per berekening wordt aangegeven welke conversiefactor is gebruikt. Aangezien er binnen Covalent in deze periode geen projecten met gunningsvoordeel actief zijn, zijn geen emissies toegerekend aan projecten met gunningsvoordeel.

Uitgangspunten voor inventarisatie

De volgende uitgangspunten worden door ons gehanteerd om de emissies die we veroorzaken zo nauwkeurig mogelijk in beeld te krijgen:

Uitgangspunt	Toelichting
Acceptabel detailniveau	Er wordt gewerkt met zo nauwkeurig mogelijke getallen, om te allen tijde een emissie inventaris te kunnen overleggen zijn kengetallen noodzakelijk indien absolute getallen niet beschikbaar zijn.
Passende bedrijfsprocessen	De inventarisatie dient te passen binnen de bedrijfsprocessen en kwaliteitssysteem van Covalent, vandaar dat in het KAM-handboek een aparte procedure is opgenomen.

⁵ SKAO hanteert een afwijking op deze scope-indeling: 'Business Travel' (Business Travel: 'Business air Travel' en 'Personal Cars for business travel') worden toegerekend aan scope 2-emissies. 8 20160603 - CO₂-prestatieladder - Energiebeoordeling en Management Acties 2016 v1.1

⁶ 20180101 - CO₂ Prestatieladder - CO₂ footprint Covalent ITS 2017 v1.0

Uitgangspunt	Toelichting
Lerende organisatie	Covalent profileert zich als lerende organisatie, specifiek voor dit rapport slijpelt dit door in de bovenstaande bedrijfsprocessen, maar ook in de nauwkeurigheid van de inventarisatie. Iedere versie streeft een verbetering na t.o.v. voorgaande gegevens.

Tabel 4: Uitgangspunten emissie-inventarisatie

Verwijderingsfactoren

Verwijderingsfactoren (removal factors = weergave van hoeveelheid voorkomen CO₂-emissie per energie-eenheid als gevolg van eigen duurzame energieproductie) zijn op Covalent niet van toepassing. Zo vindt er geen verbranding van biomassa plaats binnen scope 1, 2 & 3, wekken we geen groene energie op en voorkomen we geen CO₂-emissies aangezien we geen zelf geproduceerde duurzame energie gebruiken. Er wordt geen gebruik gemaakt van uitsluitingen.

Eisen aan rapportage

Dit rapport is opgesteld conform de eisen zoals beschreven in de ISO 14064-1 + GHG report content h7. Zij hoofdstuk 7 voor de verklaring waaruit blijkt dat dit rapport voldoet aan de gestelde eisen aan de opbouw en inhoud van de rapportages. De emissie-inventaris (Scope 1&2) over 2015 is geverifieerd door Energie Consult Holland b.v.(27-6-2016).

Onzekerheden

- Brandstofverbruik wordt gespiegeld aan fabriekswaarden, wellicht opportuun.
- Kilometrage afgeleid van invoer door de consultants tijdens het tanken (brandstofgegevens zijn betrouwbaar (Arval en Travelcard)).
- Voertuigen van het eigen wagenpark en lease auto's mogen privé worden gebruikt. Deze emissie hoeft niet te worden toegerekend aan het bedrijf, wij doen dat wel.
- Elektriciteitsverbruik op kantoor wordt bepaald aan de hand van een inventarisatie van de aanwezige elektriciteitsverbruikers in het door Covalent gehuurde kantoordeelte.
- Het gasverbruik is gebaseerd op een verkregen energielabel van het kantoorgebouw.
- Medewerkers die hun privéauto inzetten voor Covalent ontvangen hiervoor een vergoeding per zakelijk gereden kilometer. Op basis van de door de salarisadministratie opgegeven gereden kilometers is berekend tot hoeveel CO₂-emissie dit heeft geleid. Dit geldt vanaf 2017 Q3 ook voor de partners van Covalent.
- Het woon-werkverkeer is gebaseerd op de uitbetaalde reiskostenvergoeding.
- Het aantal fte in dienst bij Covalent is bepaald op basis van de huidige contracten en eventuele parttime factor.
- Voor het in kaart brengen van de uitstoot ten gevolge van afval is gebruik gemaakt van een conversiefactor die is afgeleid van een ketenanalyse door Sita. De hoeveelheid afval is teruggerekend van het geheel dat bij het kantorencomplex van de Vereniging Eigen Huis (VEH, waar Covalent huurt) vrijkomt, naar de hoeveelheid die op basis van de verhouding medewerkers Covalent/VEH verwacht kan worden.
- Voor het in kaart brengen van de uitstoot ten gevolge van papier is gebruik gemaakt van een conversiefactor die is afgeleid van een ketenanalyse door Strukton. Dit is berekend voor het daadwerkelijk aangeschafte papier door Covalent.
- Voor het in kaart brengen van de uitstoot ten gevolge van extern energiegebruik is gebruik gemaakt van kentallen en aannames in het onderzoek 'CO₂-reductie Het Nieuwe Werken in 2020' uitgevoerd door Ecofys.

4 Conclusie

Aan de hand van dit document toont Covalent aan dat er inzicht is in de CO₂-footprint als gevolg van het ontplooiën van commerciële activiteiten. De 113.1 ton aan CO₂-emissies op jaarbasis (2017) worden voornamelijk veroorzaakt in de energiestromen Mobiliteit (Diesel en benzine) en Energieverbruik kantoor (Elektriciteit en Aardgas). Onderstaande tabel toont de voortgang op de doelstellingen over het jaar 2017.

Doelstelling 2016-2020	Voortgang	Doelstelling 2017	Voortgang
Scope 1 – 10% reductie per fte op het werkelijk brandstofverbruik (liters/ km) van het wagenpark (emissie-stroom lease/ eigen beheer auto's).	+ 4.1 %	Scope 1 - reductie van 5.0% per fte op het werkelijk brandstofverbruik (liters/km) van het wagenpark	+ 4.1 %
Scope 2 – 10% reductie per fte op het elektriciteitsverbruik op kantoor (emissiestroom elektriciteit).	- 100 % (8.8% bespaard t.ov. 2015)	Scope 2 - reductie van 5.0% per fte op het elektriciteitsverbruik op kantoor	- 100 % (8.8% bespaard t.ov. 2015)
Scope 3 – 10% reductie per fte op de CO ₂ -uitstoot van Woon-Werk Verkeer	- 9.3 %	Scope 3 - reductie van 5% per fte op de CO ₂ -uitstoot van Woon-Werk Verkeer	- 9.3 %
Advieswerk - Aantonbaar aandacht voor CO ₂ -reductie in 10% van de opdrachten.	7.0 %	Advieswerk - Aantonbaar aandacht voor CO ₂ -reductie in 5% van de opdrachten.	7.0 %

Tabel 5: Voortgang op doelstellingen in 2017

Op het gebied van het elektriciteitsverbruik lijken de maatregelen effectief. De reductie in het brandstofverbruik moet in eerste instantie blijken uit de bewustwording van de medewerkers. De maatregelen om het brandstofverbruik onder de consultants lager te maken lijken niet effectief. Om het gemiddelde brandstofverbruik onder de consultants in hoger tempo omlaag te krijgen is besloten de maatregel aan te scherpen en ook in 2018 4x per jaar de verbruiksgegevens te delen. In hoofdstuk 5.7 is te lezen dat er is besloten de CO₂-emissies t.g.v. mobiliteit te compenseren omdat de getroffen maatregelen vooralsnog niet effectief bleken. In 2018 zal het mobiliteitsbeleid onder de loep genomen, worden vervangingen van auto's in het wagenpark overwogen en wordt het gebruik van het OV verder gestimuleerd. Het behalen van de reductiedoelstellingen in scope 3 lijkt realistisch, hiervoor worden dan ook nog geen aanvullende maatregelen opgesteld. Op basis van deze voortgang en getroffen maatregelen, zien we met vertrouwen uit naar een CO₂ vriendelijker 2018 op basis van onze huidige plannen.

CO ₂ -emissie totaal	2015	Doel 2017	Resultaat 2017	Voortgang	Doel 2018
Scope 1	51.7	49.1 (-5%)	49.3	Op koers (-5%)	47.8
Scope 2	31.4	29.8 (-5%)	28.5	Op koers (-9%)	29.0
Scope 3	42.3	40.2 (-5%)	35.3	Op koers (-17%)	39.1

CO ₂ -emissie per FTE	2015	Doel 2017	Resultaat 2017	Voortgang	Doel 2018
Scope 1	2.3	2.19 (-5%)	2.3	Aandacht (0%)	2.13
Scope 2	1.3	1.24 (-5%)	1.4	Aandacht (+1%)	1.20
Scope 3	1.6	1.43 (-5%)	1.5	Op koers (-8%)	1.48

In 2017 is Covalent overgestapt op groene stroom met een windcertificaat. Daarmee is voldaan aan de doelstelling die in algemene zin is bepaald op het gebied van alternatieve brandstoffen en groene stroom.

Om dit verbeterpotentieel uit te nutten zijn de volgende doelstellingen voor 2018 door de directie van Covalent vastgesteld:

- Jaar 2018 t.o.v. het referentiejaar 2015:
 - o Scope 1 reductie van 7.5 % per FTE op het werkelijk brandstofverbruik (liters/km) van het wagenpark
 - o Scope 2 reductie van 7.5% per FTE op het elektriciteitsverbruik op kantoor
 - o Scope 3 reductie van 7.5% per FTE op het Woon-Werk Verkeer
 - o Advieswerk aantoonbaar aandacht voor CO₂-reductie in 7.5% van de opdrachten.
- Dit houdt in:

Scope 1 totaal in 2016*: 51.7 ton CO ₂ emissie	Doelstelling 2018: ≤ 47.8 ton CO ₂ emissie
Scope 2 totaal in 2015: 31.4 ton CO ₂ emissie	Doelstelling 2018: ≤ 29.0 ton CO ₂ emissie
Scope 3 totaal in 2015: 42.3 ton CO ₂ emissie	Doelstelling 2018: ≤ 39.1 ton CO ₂ emissie

- Of per FTE:

Scope 1 per FTE in 2016*: 2.3 ton CO ₂ emissie	Doelstelling 2018: ≤ 2.13 ton CO ₂ emissie
Scope 2 per FTE in 2015: 1.3 ton CO ₂ emissie	Doelstelling 2018: ≤ 1.20 ton CO ₂ emissie
Scope 3 per FTE in 2015: 1.6 ton CO ₂ emissie	Doelstelling 2018: ≤ 1.48 ton CO ₂ emissie

Om deze reductiedoelstellingen te bewerkstelligen worden CO₂-reducerende maatregelen getroffen. Minimaal twee maal per jaar actualiseert de CO₂-functionaris van Covalent het document 'CO₂ – Prestatieladder – Inventarisatie Reducerende Maatregelen'. De maatregelen in dit document komen voort uit verschillende bronnen, zoals de maatregelen die SKAO onderkent, duurzaam MKB en ideeën van medewerkers. Uit dit document worden maatregelen gedestilleerd die worden geborgd in het management actieplan en daarmee door de directie worden onderschreven. De maatregelen zijn geordend naar thema (Energie, Transport, Materiaal, Water, Ecologisch Milieu, etc.) en de verwachte effectiviteit is aangegeven conform het Trias Ecologica gedachtegoed.

Tot slot zet het actieplan in het volgende hoofdstuk uiteen hoe wordt geborgd dat de maatregelen worden uitgevoerd (wie / welke / wat / wanneer / waarom). Maatregelen worden beoordeeld op (financiële) haalbaarheid en draagvlak in de organisatie, waarna ze worden geselecteerd. Door de ondertekening van dit Management Actieplan 2018 verklaart de directie het actieplan goed. Voor de procedure omtrent het maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt verwezen naar het Kwaliteitshandboek 2018 van Covalent in het kader van de ISO9001-certificering.

* = Voor scope 1 wordt 2016 gebruikt voor de absolute waarde van de CO₂-emissie omdat in 2015 het woonwerk-verkeer van de consultants niet is meegerekend en dit een vertekend beeld zou geven op de doelstellingen.

5 Actieplan

Dit actieplan beschrijft de maatregelen die in de periode 2016-2020 getroffen worden, dan wel lopende zijn, om de vastgestelde reductiedoelstellingen te behalen. Daarbij is specifiek aandacht voor de wijze waarop de maatregelen worden ingezet op de projecten van Covalent. De reden achter de keuze voor de geselecteerde maatregelen, is de waarde die het toevoegt aan de bedrijfsvoering van Covalent en de medewerkers. Zo wordt ingezet op het verhogen van de bewustwording (kennis), de veranderingsbereidheid (houding) en het gedrag van de medewerkers.

Dit actieplan is een levend document. De meest recente versie, dan wel laatste update, staat op het interne netwerk van Covalent, COV-FP (algemeen/handige informatie medewerkers/Certificering/CO2 Prestatieladder).

5.1 Plan van Aanpak

In onderstaande tabel vindt u een actieplan t.b.v. het behalen van de algemene doelstellingen en het (blijven) voldoen aan de eisen vanuit de CO2 Prestatieladder.

Actieplan 2018, laatste evaluatie d.d. 01-01-2018				
Oorsprong	Actie	Verantw.	Datum	OK
Alg.	Communiceren doelstellingen / actieplan - bespreken in overleg	CO ₂ -functionaris	12-10-2017	Ja
Alg.	Halfjaarlijkse energiebeoordeling	CO ₂ -functionaris	01-07-2017 01-01-2018	Ja
Alg.	Publicatie documenten vlg. CO ₂ Prestatieladder	CO ₂ -functionaris	03-01-2017	Ja
Alg.	Interne audit	CO ₂ -functionaris	21-02-2017	Ja
Audit CO ₂	Zelfevaluatie & onafhankelijke interne beoordeling	CO ₂ -functionaris	14-02-2017	Ja
Kansen / SKAO maatregellijst	In kaart brengen welke kansen (zie CO ₂ -reductiemaatregelen) ingezet kunnen gaan worden	CO ₂ -functionaris	01-01-2018	Ja
Participatie	In kaart brengen welke initiatieven (zie D1 Participatiekansen initiatieven) ingezet kunnen gaan worden	CO ₂ -functionaris	01-01-2018	Ja

Tabel 6: Actieplan 2018

Voordat wordt overgegaan op de specifieke maatregelen die Covalent gaat ontplooiën, wordt stilgestaan bij een aantal algemene zaken. Voor de procedures omtrent 'monitoring en bijsturing' en 'afwijkingen, corrigerende en preventieve maatregelen', wordt eveneens verwezen naar het Kwaliteitshandboek. Wat betreft de informatiebehoefte voor het kunnen invoeren, monitoren en bijsturen van de maatregelen zoals besproken in de paragrafen 5.2 t/m 5.5, is het op voorhand niet mogelijk de exacte informatiebehoefte vast te stellen. In een kleine organisatie, zoals Covalent, is meer dan voldoende ruimte, kennis, kunde en zelfredzaamheid van de verantwoordelijken aanwezig om informatie te verkrijgen die benodigd is de maatregel effectief uit te voeren. De verbetering van de betrouwbaarheid (informatie/berekeningswijze) van de bijdrage van maatregelen aan de realisatie van de reductiedoelstellingen, vindt (indien nodig) plaats op het moment van de jaarlijkse revisie van dit plan.

In de bijlage zijn de maatregelen opgenomen die zijn gedestilleerd uit het document 'CO₂ – Prestatieladder – Inventarisatie reducerende maatregelen' inclusief de onderbouwing voor het al dan niet implementeren van de maatregelen.

5.2 Maatregelen voor behalen reductiedoelstelling 'scope 1'

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Energiemanagement. Bewustwording onder de medewerkers door het verstrekken van gegevens over het energieverbruik. Er wordt eveneens onderzocht of het haalbaar is een aparte meter te plaatsen om het daadwerkelijke energieverbruik van Covalent inzichtelijk te maken.
Emissiestroom	Verwarming (aardgas)
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Verwarming' bedraagt 6.4 ton. In 2018 wordt uitgegaan van voorbereidende activiteiten wordt er niet gerekend op directe reductie (0% op 6.4 ton CO ₂).
Toepassingsgebied	Alle projecten, het is een project overstijgende maatregel.
Middelen en tijdsbestek	- Onderzoeken plaatsing tussenmeters (elektriciteit en aardgas) in 2018 - Specifiek energieverbruik delen twee maal per jaar

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Inzicht in verwarming. Inzicht krijgen in de werking van de verwarming en vervolgens concrete maatregelen inventariseren.
Emissiestroom	Verwarming (aardgas)
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Verwarming' bedraagt 6.4 ton. Omdat voor 2018 wordt uitgegaan van voorbereidende reductie-activiteiten wordt er niet gerekend op directe reductie (0% op 6.4 ton CO ₂).
Toepassingsgebied	Alle projecten, het is een project overstijgende maatregel.
Middelen en tijdsbestek	- Onderzoeken mogelijkheden CO ₂ - reductie verwarmingsinstallatie in 2018

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Controleer en onderhoud voertuigen regelmatig. Medewerkers worden regelmatig op de hoogte gesteld van tips om verstandig om te gaan met de voertuigen. Zoals goed onderhoud van de motoren, omgang met lekkages en schades en controle van de bandenspanning.
Emissiestroom	Lease auto's, eigen beheer auto's, gedeclareerde kilometers zakelijk vervoer met prive auto's (Diesel & Benzine)
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Mobiliteit' bedraagt 94.6 ton. Voor de bewustwording wordt uitgegaan van een reductie van 2%, ofwel 1.89 ton CO ₂ .
Toepassingsgebied	Alle projecten, het is een project overstijgende maatregel.
Middelen en tijdsbestek	- Onderzoeken of het noodzakelijk is afspraken te maken met garage 2018 - Medewerkers jaarlijks op de hoogte stellen van tips Mobiliteit - Bij de consultantsavond, briefing en jaarvergadering is aangegeven welke factoren van invloed zijn op het brandstofverbruik. - Bandenspanningsmeter is aangeschaft en is beschikbaar voor collega's

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Routeplanning en/of navigatie zakelijk verkeer. Het creëren van bewustwording onder de medewerkers door het op de hoogte te stellen van handige apps als Waze en Flo.
Emissiestroom	Lease auto's, eigen beheer auto's, gedeclareerde kilometers zakelijk vervoer met prive auto's (Diesel & Benzine); Woon-werkverkeer (zowel interne als externe medewerkers)
Reductiepotentieel en looptijd	- De emissiestroom 'Mobiliteit' bedraagt 59.6 ton. Voor de bewustwording wordt uitgegaan van een reductie van 2%, ofwel 1.19 ton CO₂. - De emissiestroom 'Mobiliteit Woon-Werk' bedraagt 35.0 ton. Voor de bewustwording wordt uitgegaan van een reductie van 2%, ofwel 0.7 ton CO₂.
Toepassingsgebied	Alle medewerkers, zowel op projecten als op kantoor, ook inhuur.
Middelen en tijdsbestek	- Apps inventariseren en jaarlijks communiceren - Vanaf 2016 zijn de consultants via de brandstofverbruikranking op de hoogte gesteld van FLO en Waze, verschillende collega's gebruiken apps.

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Monitor brandstofverbruik. Middels het opstellen van een overzicht met het brandstofverbruik van de werknemers met een auto wordt ingezet op inzicht bij de medewerkers. Eveneens zal een onderlinge anonieme ranking worden verspreid.
Emissiestroom	Lease auto's, eigen beheer auto's (Diesel & Benzine)
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Mobiliteit' bedraagt 41.0 ton. Voor de bewustwording wordt uitgegaan van een reductie van 2%, ofwel 0.82 ton CO ₂ .
Toepassingsgebied	Projecten waarin medewerkers met een bedrijfsauto worden ingezet
Middelen en tijdsbestek	Er zijn exportmogelijkheden aangemaakt bij de leasemaatschappij (Arval) en de brandstofpas (Travelcard) waarmee het verbruik van de consultants inzichtelijk is gemaakt en gerankt. - Momenteel (+4.1% op 41.0 ton CO₂) er wordt nu 'historische data' opgebouwd om in de toekomst trends inzichtelijk te houden. - 4 x per jaar het gemiddelde brandstofverbruik onder de consultants delen.

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Energiezuinige rijstijl (Het Nieuwe Rijden). Onderzoeken of het mogelijk is deze cursus te boeken als bedrijfsuitje. Zo niet, dan de kernwaarden achter het 'Nieuwe Rijden' achterhalen en delen
Emissiestroom	Lease auto's, eigen beheer auto's, gedeclareerde kilometers zakelijk vervoer met privé auto's (Diesel & Benzine); Woon-werkverkeer (zowel interne als externe medewerkers)
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Mobiliteit' bedraagt 94.6 ton. Voor de bewustwording wordt uitgegaan van een reductie van 2%, ofwel 1.89 ton CO ₂ .
Toepassingsgebied	Alle medewerkers, zowel op projecten als op kantoor, ook inhuur.
Middelen en tijdsbestek	- In 2016 is het boek aangeschaft en beschikbaar voor collega's - In 2018 bezien of cursus 'Het nieuwe rijden past' - In 2018 kernwaarden achter 'Het nieuwe rijden' delen

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Mobiliteitscampagne. Opzetten van een plan om op een ludieke wijze aandacht te besteden aan duurzaamheid binnen Covalent. Zoals deelname aan een fietsdag, traploopweek, etc.
Emissiestroom	Lease auto's, eigen beheer auto's, gedeclareerde kilometers zakelijk vervoer met prive auto's (Diesel & Benzine); Woon-werkverkeer (zowel interne als externe medewerkers)
Reductiepotentieel en looptijd	- De emissiestroom 'Mobiliteit' bedraagt 59.6 ton. Er wordt ingezet op bewustwording, niet op reductie (0%), positieve uitstraling naar de omgeving - De emissiestroom 'Mobiliteit Woon-Werk' bedraagt 35.0 ton. Voor de bewustwording wordt uitgegaan van een reductie van 0%.
Toepassingsgebied	Alle medewerkers, zowel op projecten als op kantoor, ook inhuur.
Middelen en tijdsbestek	- Jaarlijks deelnemen aan een ludieke actieweek vanaf 2018 - In 2017 zijn er collega's fietsend naar het werk gekomen, niet significant.

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Beleid t.a.v. aanschaf/lease nieuwe personenauto's. In het beleid omtrent het aanschaffen van auto's zal aandacht worden besteed aan de uitstoot / brandstofverbruik van auto's.
Emissiestroom	Lease auto's, eigen beheer auto's (Diesel & Benzine)
Reductiepotentieel en looptijd	- De emissiestroom 'Mobiliteit' (lease- en eigen beheer auto's) bedraagt 41.0 ton, daarop kan 10% worden bespaard, ofwel 4.1 ton CO₂.
Toepassingsgebied	Alle medewerkers, zowel op projecten als op kantoor, ook inhuur.
Middelen en tijdsbestek	- In 2018 kunnen consultants overwegen een zuinigere auto aan te schaffen. - In 2017 is de lijst met lease-auto's waaruit medewerkers kunnen kiezen uitgebreid met benzine en hybride auto's. Elektrische auto's worden door de lease maatschappij niet gepromoot. - Aanpassen van het beleid met meer nadruk op het brandstofverbruik en CO₂-emissie van het wagenpark en uitzoeken in 2017. - In 2016 heeft één consultant besloten een hybride lease auto in gebruik te nemen. - in 2017 is daardoor 0.9 ton CO₂ bespaard, er is door deze consultant namelijk 2322 liter benzine getankt (emissiefactor 2.800 kg CO₂/liter) wat anders nog diesel zou zijn (emissiefactor 3.200 kg CO₂/liter).

5.3 Maatregelen voor behalen reductiedoelstelling 'scope 2'

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Verlichting. Onderzoeken op welke wijze het meest efficiënt kan worden bespaard op de verlichting. Daarbij kan worden gedacht aan een tijdschakelklok, het vaststellen van het benodigde en huidige verlichtingsniveau en de lamp zelf, zoals een overstap naar LED-verlichting
Emissiestroom	Elektriciteit
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Elektriciteit' bedraagt 6.9 ton. 46% hiervan wordt benut door de verlichting. Overstap naar LED kan 50% CO ₂ besparen. Van de 6.9 ton CO ₂ kan dus 23% worden bespaard (1.6 ton CO ₂).
Toepassingsgebied	Alle projecten, het is een project overstijgende maatregel.
Middelen en tijdsbestek	- In 2018 wordt na de verbouwing de LED-pilot afgerond. - De eerste LED-tubes zijn geplaatst - In 2017 is de pilot toegezegd door de verhuurder van het kantoor VEH. - In 2017 externe partij uitnodigen om advies te geven.

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Zuinige ICT. Bewust omgaan met ICT hulpmiddelen, zoals de standby tijd en de energiezuinigheid van de producten. Bij de aanschaf van nieuwe producten wordt aandacht besteed aan het energieverbruik.
Emissiestroom	Elektriciteit
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Elektriciteit' bedraagt 6.9 ton. Nieuwe apparatuur kan 10% zuiniger zijn. Daarmee is maximaal 0.69 ton CO ₂ te besparen.
Toepassingsgebied	Alle projecten, het is een project overstijgende maatregel.
Middelen en tijdsbestek	- In het tweede semester van 2017 zijn een aantal laptops vervangen voor een energiezuiniger exemplaar. De meest onzuinige laptops (120W en 65W) zijn vervangen voor een zuiniger exemplaar (45W). Hiermee is 7% energie gereduceerd op het laptopverbruik, ofwel 136.4kWh (0.1 ton CO₂). - In 2016 medewerkers bewust maken van de standby verbruiken. - Aandacht besteden aan verbruik bij aanschaf ICT producten, jaarlijks. - Bij aanschaf van een nieuwe printer is er gelet op het energieverbruik. Zo is de printer 83% zuiniger in de slaapstand (de staat waarin de printer veruit de meeste tijd staat). Bij een slaaptijd van 8760 uur wordt 5% bespaard, ofwel 0.33 ton CO₂

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Verminder kantoorapparatuur. Inventariseren welke apparatuur overbodig is.
Emissiestroom	Elektriciteit
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Elektriciteit' bedraagt 6.9 ton. Hiervan kan 5% worden bespaard, ofwel 0.35 ton CO ₂ .
Toepassingsgebied	Alle projecten, het is een project overstijgende maatregel.
Middelen en tijdsbestek	- Inventariseren welke apparatuur overbodig is / kan worden in 2016. - Drie 'bureau-printers' (Brother) zijn verwijderd. Hiermee wordt 5% bespaard op de 6.9 ton CO₂, ofwel 0.35 ton CO₂

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Spanningsvrije stopcontacten buiten werktijd. Er wordt onderzocht of een dergelijke aanpassing aan het kantoor mogelijk en haalbaar is.
Emissiestroom	Elektriciteit
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Elektriciteit' bedraagt 6.9 ton. Hiervan kan 5% worden bespaard, ofwel 0.35 ton CO ₂ .
Toepassingsgebied	Alle projecten, het is een project overstijgende maatregel.
Middelen en tijdsbestek	- Er is besloten deze aanpassing niet mee te nemen in de verbouwing van het kantoor van Covalent. - In 2017 externe partij uitnodigen om advies te geven. - Medewerkers op de hoogte gesteld dat ruim 5% van het elektriciteitsverbruik is toe te schrijven aan standby-tijd.

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Energiemanagement. Bewustwording onder de medewerkers door het verstrekken van gegevens over het energieverbruik. Er wordt eveneens onderzocht of het haalbaar is een aparte meter te plaatsen om het daadwerkelijke energieverbruik van Covalent inzichtelijk te maken.
Emissiestroom	Elektriciteit
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Elektriciteit' bedraagt 6.9 ton. Voor de bewustwording wordt uitgegaan van een reductie van 2%, ofwel 0.14 ton CO ₂ .
Toepassingsgebied	Alle projecten, het is een project overstijgende maatregel.
Middelen en tijdsbestek	- Energieverbruik Covalent twee maal jaarlijks delen onder medewerkers - Uitsplitsing van het energieverbruik in concrete onderdelen is gedeeld onder de medewerkers en geplaatst op het prikbord.

5.4 Maatregelen voor behalen reductiedoelstelling 'adviesdiensten'

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	In 10% van de projecten aantoonbaar aandacht besteden aan duurzaamheid.
Emissiestroom	n.v.t.
Reductiepotentieel en looptijd	Niet mogelijk inzichtelijk te maken.
Toepassingsgebied	Alle projecten, het is een project overstijgende maatregel.
Middelen en tijdsbestek	- Jaarlijks inventariseren in hoeveel adviesopdrachten aandacht wordt besteed aan duurzaamheid.

5.5 Maatregelen voor behalen reductiedoelstelling 'scope 3'

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Prijs uitschrijven voor de medewerker die de CO ₂ -uitstoot ten gevolge van zijn woon-werkverkeer ten opzichte van zichzelf het meest reduceert. De genomen acties worden gemonitord en aan het eind van het jaar wordt gezien welke van de door de medewerkers genomen maatregelen het meest effectief zijn gebleken. Deze maatregelen kunnen vervolgens collectief vastgesteld worden voor iedereen.
Emissiestroom	Woon-werkverkeer (zowel interne als externe medewerkers)
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Mobiliteit Woon-Werk' bedraagt 35.0 ton. Voor de bewustwording wordt uitgegaan van een reductie van 5%, ofwel 1.8 ton CO ₂ .
Toepassingsgebied	Alle medewerkers, zowel op projecten als op kantoor, ook inhuur.
Middelen en tijdsbestek	- Faciliteren in een loket waar medewerkers hun verrichtingen kunnen melden; - Middelen voor de prijs als aanwakking van de intrinsieke motivatie. - Omdat in scope 3 reeds reducties zijn bewerkstelligt, wordt pas in 2018 bepaald welke middelen en berekenings- en beloningsmethodiek gaat worden gehanteerd.

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Terugkoppelen van de CO ₂ -emissies ten gevolge van gemaakte keuzes voor het bereiken van de werkplek vanaf huis per medewerker. Tevens uiteenzetten van het verschil tussen de auto en het OV op het gebied van CO ₂ -uitstoot.
Emissiestroom	Woon-werkverkeer (zowel interne als externe medewerkers)
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Mobiliteit Woon-Werk' bedraagt 35.0 ton. Voor de bewustwording wordt niet uitgegaan van een reductie, vervolgacties zullen in reductie resulteren.
Toepassingsgebied	Alle medewerkers, zowel op projecten als op kantoor, ook inhuur.
Middelen en tijdsbestek	Jaarlijks updaten van de persoonlijke vervoerseffecten (CO ₂ -uitstoot, tijd, geld en afstand)

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Onderzoeken wat het effect is van het werken op een alternatieve werkplek. Klanten die meerdere kantoorlocaties verspreid door het land hebben, stellen bedrijven in de gelegenheid gebruik te maken van die werkplekken. Eveneens valt onder deze maatregel het stimuleren van thuiswerken.
Emissiestroom	Woon-werkverkeer (zowel interne als externe medewerkers)
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Mobiliteit Woon-Werk' bedraagt 35.0 ton. Op dit moment kan nog geen getal worden gehangen aan de potentiële CO ₂ -reductie.
Toepassingsgebied	Alle medewerkers, zowel op projecten als op kantoor, ook inhuur.
Middelen en tijdsbestek	Aanpassen van het beleid met meer nadruk op het gebruik kunnen maken van alternatieve werkplekken in 2018.

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Onderzoeken of het wijs is het beleid t.a.v. de woon-werkvergoeding aan te passen. Zo kan het gebruik van alternatieve vervoersvormen (anders dan de auto) worden gestimuleerd. Het onderzoek zal zich breder trekken en ook kijken naar de invoering van een mobiliteitsbudget.
Emissiestroom	Woon-werkverkeer (zowel interne als externe medewerkers)
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Mobiliteit Woon-Werk' bedraagt 35.0 ton. Voor de acties volgend uit het beleid wordt uitgegaan van een reductie van 5%, ofwel 1.8 ton CO ₂ .
Toepassingsgebied	Alle medewerkers, zowel op projecten als op kantoor, ook inhuur.
Middelen en tijdsbestek	Aanpassen van het beleid op het gebied van de woon-werkvergoeding in 2018.

Karakteristieken	Beschrijving
Maatregel	Onderzoeken in hoeverre het beleid kan worden aangepast om bij de inhuur van professionals aandacht te besteden aan de vervoerswijze en daarmee gepaard gaande CO ₂ -uitstoot.
Emissiestroom	Woon-werkverkeer (zowel interne als externe medewerkers)
Reductiepotentieel en looptijd	De emissiestroom 'Mobiliteit Woon-Werk Inhuur' bedraagt 9.9 ton. Het aanpassen van de maximale woon-werkafstand van 40km (enkele reis) kan een reductie worden gerealiseerd van 28%, ofwel 2.8 ton CO ₂ .
Toepassingsgebied	Inhuur.
Middelen en tijdsbestek	- Aanpassen van het beleid op het gebied van de selectiecriteria van onderaannemers/(consortia)partners/inhuur in 2017. - De emissiestroom 'Mobiliteit Woon-Werk Inhuur' bedraagt 9.9 ton. Hierin is momenteel 20% bespaard (2.0 ton CO₂). Doel is 28%, ofwel 2.8 ton CO₂.

5.6 Projecten met gunningsvoordeel

n.v.t. in het jaar 2017.

5.7 Keteninitiatieven

Covalent neemt actief deel aan een tweetal keteninitiatieven. Hieronder wordt beknopt een toelichting gegeven op de visie van Covalent op de ketensamenwerking, voor een uitgebreide omschrijving wordt verwezen naar het Participatieplan.

Duurzame Leverancier - Covalent wil zich profileren als maatschappelijk verantwoorde actor in de markt. Hieronder valt het CO₂-reductie beleid, maar ook zaken als Veilig Ondernemen en Sociaal Ondernemen. Het initiatief 'Duurzame Leverancier' wordt gezien als een opstapje om Covalent de hulpmiddelen en kennis aan te reiken om te ontwikkelen tot een maatschappelijk verantwoord acterende organisatie.

Ontwikkelingsproject - Covalent is, in de persoon van Frank de Vries, actief in een COB (Centrum Ondergronds Bouwen) werkgroep die in 2016 een catalogus heeft opgesteld met daarin maatregelen voor het realiseren van een energiezuinige tunnel. In 2017 is Frank actief geweest in het zogenaamde 'Spoor 4', waar hij zich met de werkgroep richtte op de praktijk. "Het doorvoeren van energiereducerende maatregelen kan in een stroomversnelling komen, doordat enkele praktijkprojecten het goede voorbeeld geven. In zo'n 'icoonproject' worden kansrijke maatregelen geïmplementeerd en de effecten voor een breed publiek zichtbaar gemaakt⁷". Op dit project, de aanleg, exploitatie en beheer van een tunnel in de nieuwe verbindingsweg A16 Rotterdam heeft het expertteam onderzocht welke maatregelen kansrijk zijn voor het reduceren van het energieverbruik van tunnels. Dit expertteam heeft de A16 Rotterdam ondersteund tijdens het ontwerp- en aanbestedingsproces.

Covalent zoekt te allen tijde naar inspiratie om CO₂-emissies te reduceren en daarmee maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Daartoe wordt het volgende initiatief gevolgd:

1 miljoen druppels - Om op de hoogte te blijven van de laatste tip en trics op duurzaamheids-gebied worden de meest interessante tips ('Druppels') geïnterviewd en gedeeld onder de medewerkers.

Ervaringen die wij als Covalent zijnde opdoen, delen we graag om ook anderen te inspireren. Zo is het volgende innovatieproject opgestart:

IoT – Plug and Green – Een verkenning naar de mogelijkheden van IoT - sensing om aantoonbaar CO₂-reducties te monitoren en te bewerkstelligen. Er is onder andere een business case opgezet om te kijken op welke wijze Covalent dit initiatief als dienst kan aanbieden en andere partijen kan helpen bij het groeien op de CO₂-Prestatieladder.

Tot slot is besloten te participeren in een tweetal initiatieven om onze CO₂-uitstoot te compenseren.

CleanAdvantage™ programma - De aanbieder van onze tankpas heeft zich aangesloten bij het CleanAdvantage™ programma en zet zich via diverse projecten in om de CO₂-uitstoot veroorzaakt door auto's geheel te compenseren. De directie van Covalent heeft besloten dat wij participeren in dit initiatief door voor iedere liter

⁷ <https://www.cob.nl/wat-doet-het-cob/vakgebieden/tunnels-en-veiligheid/energiereductie-tunnels/>

brandstof een bijdrage te betalen (1,5 cent per liter benzine en 1,7 cent per liter diesel). Dit geld wordt ingezet voor de duurzame projecten waarin onze tankpasaanbieder participeert.

De diensten van Travelcard (brandstofpas) worden gebruikt voor het wagenpark dat in eigen beheer is. In 2017 is er 6825 liter diesel afgenomen. Door te participeren in dit initiatief is in 2017 22 ton CO₂-emissies gecompenseerd.

Trees for All – Ingegeven door het feit dat het lastig blijkt de CO₂-emissies ten gevolge van het brandstofverbruik van rijdende consultants te verminderen, is besloten aan te sluiten bij Trees for All. Trees for All is een stichting zonder winstoogmerk die zorgt voor compensatie in een Gold Standard gecertificeerde Smart Forest Project in Bolivia. In deze geplante bossen is de hoeveelheid vastgelegde CO₂ door Gold Standard gemeten, gecontroleerd en gecertificeerd.

De CO₂-uitstoot van Covalent ontstaat vooral door het brandstofverbruik ten gevolge van woon-werk en zakelijk verkeer. Dat is (nog) niet te voorkomen en daarom kiezen we voor compensatie. In 2017 had de directe emissie een omvang van 49.3 ton CO₂. Covalent compenseert dit jaar 50 ton CO₂ door het planten van bomen via Trees for All.

Period:				2015	2016	2017	Delta 17-15	2015	2016	2017	Delta 17-15
Eenheden:				Ton CO ₂	Ton CO ₂	Ton CO ₂	%	Ton CO ₂ /fte	Ton CO ₂ /fte	Ton CO ₂ /fte	%
Totaal:	Scope 1			107	41	42,9	300,93%	0,5	1,8	2,0	344,64%
	Scope 2			6,4	6,4	6,4	0,00%	0,3	0,3	0,3	10,90%
	Scope 3			5,9	2,9	5,1	-13,56%	0,3	0,1	0,2	-4,14%
	Totaal			90,76	125,27	113,08	24,59%	3,5	5,1	4,8	36,73%
Scope 1:	Business car travel	Lease auto's	Diesel	3,1	17,3	14,5	367,74%	0,1	0,8	0,7	418,73%
		Lease auto's	Benzine	0	4,3	6,4	#DEEL/0	0,0	0,2	0,3	#DEEL/0
		Eigen beheer auto's	Diesel	7,6	23,7	22	189,47%	0,3	1,1	1,0	221,03%
	Fuel used	Verwarming	Gas	6,4	6,4	6,4	0,00%	0,3	0,3	0,3	10,90%
Scope 2:	Business air travel	Vluchten 700-2500 km	Kilometers	5,9	2,9	5,1	-13,56%	0,3	0,1	0,2	-4,14%
	Personal car business travel	Gedecoreerde zakelijke kilometers met prive auto	Kilometers	18,6	23,7	23,3	25,27%	0,8	1,1	1,1	38,92%
	Business travel public transport	OV Onbekend reintree	Kilometers	0	0	0,1	#DEEL/0	0,0	0,0	0,0	#DEEL/0
	Electricity purchased	Elektriciteit	kWh	6,9	6,5	0	-100,00%	0,3	0,3	0,0	-100,00%
Scope 3:	Employee commuting	Woon werk verkeer (medewerkers)Benzine	Benzine	11,4	12,9	11,6	1,75%	0,4	0,5	0,5	11,67%
		Woon werk verkeer (medewerkers)Diesel	Diesel	10,4	11,6	8	-23,08%	0,4	0,5	0,3	-15,58%
		Woon werk verkeer (medewerkers)Hybride	Hybride	2,9	2,8	1,4	-51,72%	0,1	0,1	0,1	-47,02%
		Woon werk verkeer (medewerkers)OV	OV	0,4	0,5	0,0	-90,00%	0,0	0,0	0,0	-89,03%
		Woon werk verkeer (medewerkers)Fiets	Fiets	0,01	0,0	0,0	-100,00%	0,0	0,0	0,0	-100,00%
		(Woon) werk verkeer (ook inhuur van externen)OV	Diesel	9,9	5,1	7,9	-20,20%	0,4	0,2	0,3	-12,43%
		(Woon) werk verkeer (ook inhuur van externen)OV	OV	0,0	0,0	0,0	#DEEL/0	0,0	0,0	0,0	#DEEL/0
		(Woon) werk verkeer (ook inhuur van externen)Fiets	Fiets	0,0	0,0	0,0	#DEEL/0	0,0	0,0	0,0	#DEEL/0
	Fuel and energy related activities	Energieverbruik op de locatie van klanten		4,1	4,4	4,8	17,56%	0,2	0,2	0,2	29,02%
		Thuiswerken		0,8	0,8	1,1	33,75%	0,0	0,0	0,0	46,78%
		Energie servers		1,9	1,9	0,0	-100,00%	0,1	0,1	0,0	-100,00%
	Purchased goods and services	Papier (handleidingen/aanbiedingen)	A3 papier	0	0,01	0,0	#DEEL/0	0,0	0,0	0,0	#DEEL/0
		Papier (handleidingen/aanbiedingen)	A4 papier	0,05	0,06	0,04	-20,00%	0,0	0,0	0,0	-12,20%
		Restafval		0,4	0,4	0,4	0,00%	0,0	0,0	0,0	9,75%
				2015	2016	2017	Delta 17-15	2015	2016	2017	Delta 17-15
				Ton CO ₂	Ton CO ₂	Ton CO ₂	%	Ton CO ₂ /fte	Ton CO ₂ /fte	Ton CO ₂ /fte	%
Scope 1:	Business car travel			10,7	41	42,9	300,93%	0,5	1,8	2,0	344,64%
	Fuel used			6,4	6,4	6,4	0,00%	0,3	0,3	0,3	10,90%
Scope 2:	Business air travel			5,9	2,9	5,1	-13,56%	0,3	0,1	0,2	-4,14%
	Personal car business travel			18,6	23,7	23,3	25,27%	0,8	1,1	1,1	38,92%
	Business travel public transport			0	0	0,1	#DEEL/0	0,0	0,0	0,0	#DEEL/0
	Electricity purchased			6,9	6,5	0	-100,00%	0,3	0,3	0,0	-100,00%
Scope 3:	Employee commuting			35,0	32,9	28,0	-17,31%	1,4	1,3	1,2	-9,25%
	Fuel and energy related activities			6,8	7,1	5,89	-13,38%	0,3	0,3	0,2	-4,54%
	Purchased goods and services			0,05	0,07	0,04	-20,00%	0,0	0,0	0,0	-12,20%
	Waste generated in operations			0,4	0,4	0,4	0,00%	0,0	0,0	0,0	9,75%

7 Kruisverwijzing ISO-norm

De CO₂ inventarisatie van Covalent is opgesteld in overeenstemming met de eisen uit ISO 14064-1. In onderstaande tabel is een kruisverwijzing opgenomen.

ISO 14064-1	HFD 7.3 GHG report content	Omschrijving	Hoofdstuk / document	Overig
	A	Omschrijving van de rapporterende organisatie	- H1 Inleiding - H3 CO ₂ -emissie	Consultancy & Solutions
	B	Verantwoordelijke persoon voor de emissie-inventarisatie	- §1.1 CO ₂ -beleidsverklaring	Siert Saes
	C	Rapportageperiode of inventarisatiejaar	- H2 Doelstelling - §3.4 Basisjaar en periode van deze inventarisatie	Referentiejaar 2015 Rapportageperiode 2017
4.1	D	Bepaling van de organisatorische grenzen	- Document CO ₂ -Footprint Covalent (Primum) - §3.4 Organisatorische grenzen	Covalent ITS B.V. (Covalent Holding ook meegenomen)
4.2.2	E	Kwantificering van de directe CO ₂ -emissie	- CO ₂ Footprint - Inventarisatie gegevens CO ₂ -Footprint Covalent - H3 in kaart brengen CO ₂ emissie 2017	Scope 1
4.2.2	F	Omgang met CO ₂ -emissies door de verbranding van biomassa	- Document CO ₂ -Footprint Covalent (Primum) - §3.4 methodiek en uitgangspunten	n.v.t
4.2.2	G	De opname van CO ₂ uit het milieu	- Document CO ₂ -Footprint Covalent (Primum) - §3.4 methodiek en uitgangspunten	n.v.t
4.3.1	H	Uitsluitingen van CO ₂ emissiebronnen of van CO ₂ opnamebronnen	- Document CO ₂ -Footprint Covalent (Primum) - §3.4 methodiek en uitgangspunten	n.v.t
4.2.3	I	Indirecte CO ₂ -emissies i.v.m. de opwekking of inkoop van elektriciteit, warmte of stoom	- CO ₂ Footprint - Inventarisatie gegevens CO ₂ -Footprint Covalent - H3 in kaart brengen CO ₂ emissie 2016	Scope 2 & 3
5.3.1	J	Het basis inventarisatiejaar	- H2 Doelstelling - §3.4 methodiek en uitgangspunten	2015

			- Inventarisatie gegevens CO ₂ -Footprint Covalent	
5.3.2	K	Uitleg over wijzigingen m.b.t. het basisjaar of andere historische emissie-inventaris gerelateerde data, en elke herberekening van het basisjaar of andere emissieinventarisaties	- Document CO ₂ -Footprint Covalent (Primum) - §3.4 methodiek en uitgangspunten	Logboek (Inventarisatie gegevens)
4.3.3	L	Beschrijving van of verwijzing naar de gebruikte (reken)methode voor kwantificering van emissiestromen	- Emissiefactoren CO ₂ Footprint - Document CO ₂ -Footprint Covalent (Primum) - §3.4 methodiek en uitgangspunten	Conversie-factoren 3.0
4.3.3	M	Uitleg over wijzigingen in de methode van het kwantificeren van emissiestromen t.o.v. eerder gebruikte methoden	- Document CO ₂ -Footprint Covalent (Primum) - §3.4 methodiek en uitgangspunten	Logboek (Inventarisatie gegevens)
4.3.5	N	Verwijzingen naar of registratie van de gebruikte emissiefactoren voor de emissie en opname van CO ₂	- Document CO ₂ -Footprint Covalent (Primum) - §3.4 methodiek en uitgangspunten	Inventarisatie gegevens CO ₂ -Footprint Covalent
5.4	O	Beschrijving van de invloed van onzekerheden op de nauwkeurigheid van de gegevens m.b.t. de CO ₂ emissies en de CO ₂ opname	- Document CO ₂ -Footprint Covalent (Primum) - §3.1 Factoren mogelijke invloed energiestromen op reductie CO ₂ -uitstoot - Inventarisatie gegevens CO ₂ -Footprint Covalent - §3.4 methodiek en uitgangspunten	Logboek (Inventarisatie gegevens)
	P	Verklaring dat deze emissie inventaris is opgesteld conform ISO 14064	H7 Energiebeoordeling 2015 en management actieplan 2016	Kruisverwijzing ISO-norm
	Q	Een verklaring dat de emissie inventaris is geverifieerd, incl. het niveau van de verificatie en het niveau van verkregen zekerheid	20160627 - CO2 Prestatieladder - 2015 verklaring Covalent ITS BV	Energie Consult Holland b.v.

Bijlage A – Reductiemaatregelen Energie

Nr.	Maatregel	Toelichting	Motivatie
5	Energiezuinig gebouw	Verhuizen naar klimaatneutraal gebouw	Geen optie, huurcontract blijft gehandhaafd. Wel wordt er een overleg gestart om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om het door Covalent gehuurde oppervlak te verduurzamen.
53	Energiezuinige liften	Minder gebruik van de lift zorgt voor een lager energieverbruik: stimuleer gebruik van de trap. Ook het energieverbruik van de liften zelf kunt u verlagen. Denk aan een liftvolgordeschakeling, energietrugwinning en zuinige verlichting. Bij vervanging of nieuwbouw van liften kunt u nog meer energie besparen. Kies voor een goed energielabel, lage aanloopstroom, en zo meer.	De lift wordt eveneens gebruikt door de verhuurder (VEH) en is bedoeld voor minder valide werknemers/bezoekers. Inzetten op bewustwording door deelname aan de traploopweek.
59	Koel water uit kraan i.p.v. uit flessen	Water uit een waterkoeler kost 500 tot 1.000 maal zo veel als kraanwater. Installeer een koudwaterkraan (tappunt met koelement) op het waterleidingnet ter vervanging van waterkoelers.	Er wordt reeds gebruik gemaakt van een waterkoeler die is aangesloten op het waternet. De medewerkers geven aan het apparaat niet te willen missen.
64	Zuinige ICT	Uw organisatie kan veel energie en energiekosten besparen bij gebruik van computers en aanverwante apparatuur. Door in de omgang met de apparatuur bewust zuinig te zijn en apparaten uit te zetten als ze niet worden gebruikt. Zuinige ICT is niet duurder in aanschafkosten, gebruikt minder energie en is dus goedkoper.	Bij de aanschaf en vervanging van kantoorapparatuur wordt gelet op het energieverbruik. Dit is gedaan bij de aanschaf van een nieuwe printer en laptops.
98	Verminder kantoor-apparatuur	In kantoren staat vaak in iedere ruimte een printer, kopieerapparaat, scanner en/of fax. Doordat deze apparaten de hele dag aan of stand-by staan verbruiken ze veel energie. Daarbij zorgt een printer in de buurt van het bureau ervoor dat er meer geprint wordt.	Uitfasen van de printers op de kamers op kantoor. Zorgen dat twee energiezuinige printers met voldoende capaciteit overblijven.
112	Spanningsvrije stopcontacten buiten werktijd	Zorg in het bedrijf voor twee soorten stopcontacten: die waar de spanning af gaat buiten werktijd en een (beperkt) aantal dat altijd aan blijft. Door deze stopcontacten in het pand op verschillende elektriciteitsgroepen aan te sluiten kan een groot deel van de stopcontacten spanningsvrij worden gemaakt op het moment dat de beveiliging op het pand wordt aangezet. Door de stopcontacten die altijd aan blijven een afwijkende kleur/sticker te geven, is het duidelijk welke stopcontacten waarvoor bedoeld zijn.	Onderzoeken of dit technisch haalbaar is op ons kantoor.

128	Draai tl-buizen uit	Soms is het lichtniveau ruim boven de arbonorm. In deze gevallen kan door het uitdraaien van TL-buizen simpel energie bespaard worden, terwijl er nog steeds voldoende licht is. Haal in een armatuur met 4 TL-buizen bij voorkeur 2 buizen weg	Onderzoeken wat de mogelijkheden met de verlichting zijn. Minder licht, ander licht, andere kleurtemperatuur. Externe partij laten onderzoeken.
152	Energie-management	Energiemanagement houdt in dat u inzicht heeft in het energieverbruik en mogelijke besparingen binnen uw bedrijf en stuurt op het beheersen en verminderen van (fossiel) energieverbruik. Medewerkers zijn op de hoogte van hun rol wat betreft energiebesparing en ook naar klanten toe kan hierover gecommuniceerd worden. Energiemanagement is een doorlopend proces. De basis wordt gevormd door een Plan-Do-Check-Act cyclus.	Wordt opgenomen in het beleid. Daarin wordt de rol van de medewerkers besproken. Eveneens wordt vastgelegd dat het energieverbruik 2x per jaar inzichtelijk wordt gemaakt. Er wordt onderzocht of het mogelijk is voor het Covalent gedeelte van het kantoor het exacte stroomverbruik vast te stellen (aparte meter?).
183	Registreer, analyseer en verminder uw energieverbruik	Metten is weten. Deze managementregel is ook van toepassing op het monitoren van het energieverbruik. Door te registreren, te analyseren, of bijvoorbeeld een vergelijking met de buitentemperatuur of uw proces te maken, kunt u beoordelen of het gebruik te hoog of juist laag is.	Actie om in de markt onderzoek te doen naar systemen die helpen met het inzichtelijk maken van het energieverbruik, rekening houdend met externe invloeden (weer/bezetting/etc.)
234	Tijdschakelklok voor verlichting	Een tijdschakelklok kan worden toegepast om de verlichting uit te schakelen als hier geen behoefte aan is. De schakelaar kan gekoppeld zijn aan een armatuur, aan de verlichting in een ruimte of aan de verlichting van het gehele gebouw. Deze maatregel leidt tot een verlaging van het elektriciteitsgebruik tussen de 10 en 25%.	Onderzoeken of dit technisch haalbaar is op ons kantoor.

Bijlage B – Reductiemaatregelen Transport

Nr.	Maatregel	Toelichting	Motivatie
60	Acquireer in de buurt	Zoek opdrachten en opdrachtgevers in de nabijheid van uw bedrijf. Benadruk de wederzijdse voordelen van lokale samenwerking. Deze maatregel leidt tot een besparing op kosten van zakelijk verkeer, logistiek en reistijd.	Het is niet wenselijk te acquireren in de buurt. In de niche markt waarin wordt geacteed bestaat de luxe niet om bepaalde opdrachten te laten schieten op basis van duurzaamheid.
96	Controleer en onderhoud voertuigen regelmatig	Een motor die goed onderhouden is, verbruikt minder brandstof en stoot minder uitlaatgassen uit. Controleer de voertuigen regelmatig op eventuele lekkages en schades en controleer regelmatig de bandenspanning.	Er wordt ingezet op bewustwording van de medewerkers ten aanzien van de prestaties van hun auto's, zoals het onderhoud en de bandenspanning. Eveneens wordt onderzocht of het zinvol is afspraken hierover te maken met garages.
104	Routeplanning en/of navigatie zakelijk verkeer	Routeplannings- en navigatiesystemen reduceren het aantal kilometers door het berekenen van de kortste route. Door een navigatiesysteem kan de zoektijd aanzienlijk worden gereduceerd. Dit biedt de mogelijkheid om meer bezoeken per dag af te leggen. Volgens onderzoek van de ANWB wordt 5% van de kilometers gemaakt als gevolg van verkeerd rijden. De brandstofreductie is bij gebruik van een routeplanningssysteem vergelijkbaar met de kilometerreductie. Bij een navigatiesysteem ligt de brandstofbesparing hoger, omdat het zoeken van de juiste weg met veel optrekken en afremmen gepaard gaat.	Er wordt een inventarisatie gemaakt van handige tooltjes om het bewustzijn te vergroten. Te denken valt aan apps als FLO en Waze.
117	Mobiliteitsbudgetten	Met een mobiliteitsbudget kan een werknemer zelf keuzes maken tussen kosten, gemak en reistijd van de reizen die hij maakt. Door verschillende vervoermiddelen te combineren, kan de werknemer geld besparen ten opzichte van altijd reizen per (lease-)auto. Dat gespaarde geld kan hij besteden aan vervoer voor privé-gebruik of hij krijgt het verschil uitbetaald.	Deze mogelijkheid is al aanwezig. Het zal echter anders op papier dienen te worden gezet. Medewerkers hebben de vrijheid binnen een bepaald budget (gebaseerd op maximum van 40km enkele reis woon-werk) te kiezen voor een vervoermiddel.
153	Monitor brandstofverbruik	Het registreren van het brandstofverbruik per voertuig en het gemiddelde brandstofgebruik van het gehele wagenpark geeft inzicht in de stand van zaken en vorderingen op het gebied van brandstofbesparing. Door het regelmatig monitoren van het brandstofverbruik en bespreken met chauffeurs kan gemiddeld 3 tot 5% brandstof worden bespaard. Bij gebruik van automatische registratie en feedback zijn bij beroepschauffeurs besparingen van 7 tot 10% te realiseren.	Middels het opstellen van een overzicht met het brandstofverbruik van de werknemers met een auto wordt ingezet op inzicht bij de medewerkers. Eveneens zal een onderlinge anonieme ranking worden verspreid.

155	Verminder het aantal parkeerplaatsen	Door het verminderen van het aantal parkeerplaatsen worden medewerkers gestimuleerd om met OV of de fiets te komen. Bij invoering van een parkeerregime kijkt u bij voorkeur per medewerker naar de noodzakelijkheid van autogebruik. Dit ervaren de medewerkers gewoonlijk als hard, maar eerlijk. Deze maatregel leidt tot een vermindering van het autoverkeer.	Er wordt ingezet op intrinsieke motivatie van medewerkers. Er wordt niks opgelegd. Past niet in de cultuur van Covalent.
172	Energiezuinige rijstijl (Het Nieuwe Rijden)	De techniek van auto's is in de loop der jaren sterk veranderd. Dit vraagt om een andere manier van autorijden. Met deze nieuwe rijstijl kan flink op brandstof worden bespaard. Bied uw medewerkers tips of een cursus 'Het Nieuwe Rijden' aan. Tijdens een cursus 'Het Nieuwe Rijden' worden de voordelen nader toegelicht en kunnen de deelnemers oefenen. Vaak kunnen trainingen bij het bedrijf zelf en met de eigen voertuigen (indien boardcomputer aanwezig) georganiseerd worden.	Onderzoeken of het mogelijk is deze cursus te boeken als bedrijfsuitje. Eventueel de kernwaarden achter het 'Nieuwe Rijden' achterhalen en delen.
180	Mobiliteitscampagne	Een mobiliteitscampagne is een goed idee als u mogelijkheden ziet voor meer zakelijk of woon-werkverkeer met OV, fiets of elektrische scooter/fiets. Informeer medewerkers op een ludieke wijze. Dit kunt u mede doen door een dag/dagdeel te organiseren dat volledig in het teken staat van duurzame mobiliteit.	Opzetten van een plan om op een ludieke wijze aandacht te besteden aan duurzaamheid binnen Covalent.
242	Stel een auto voor zakenreizen beschikbaar	Stel een auto beschikbaar voor zaken- of dienstreizen, zodat medewerkers niet genoodzaakt zijn de auto ook voor woon-werkverkeer te gebruiken. Denk aan: autodate, autohuurabonnement, autohuurbonnen of een bedrijfsauto. Het financiële voordeel voor de werkgever bestaat uit besparingen door minder lease-auto's, minder vergoedingen voor kilometers met de privé-auto, minder parkeerplaatsen	Er zal een Business case worden opgesteld om te achterhalen of het binnen de organisatie waarde toevoegt aan het duurzaam ondernemen.
334	Beleid t.a.v. aanschaf/lease nieuwe personenauto's	Gemiddelde CO ₂ -uitstoot van het wagenpark personenauto's (opgave fabrikant) tussen 150 - 110 gr/km.	In het beleid omtrent het aanschaffen van auto's zal aandacht worden besteed aan de uitstoot / brandstofverbruik van auto's.

Bijlage C – Reductiemaatregelen Scope 3

Nr.	Maatregel	Toelichting	Motivatie
3	Koffiebekers afschaffen	Afweging maken geen koffiebekertjes verstrekken, maar eigen mokken te gebruiken.	Het wordt niet opgelegd als beleidsmaatregel.
19	Afval efficiëntie	Cartridges beschikbaar stellen aan stichting AAP.	Doen, het is zowel goed voor het milieu als voor onze exposure.
1	Minder papier verbruiken	Minder papier verbruiken is beter voor het milieu en financieel.	Er wordt op aangedrongen minder papier te gebruiken door printers te verwijderen. Tevens worden de printers standaard ingesteld dubbelzijdig printen.
46	Beperk de hoeveelheid gebruikte kantoorartikelen	Kantoorartikelen zijn vaak kleine gebruiksvoorwerpen, die regelmatig zoek raken. Op het gebruik van kantoorartikelen kan worden bespaard door: een goede voorraadadministratie, gebruik een hervulbare pen en potlood, hergebruik ordners en mappen, etc. Deze maatregelen besparen op de inkoop van kantoorartikelen.	Wordt reeds gedaan, opnieuw onder de aandacht brengen.
352	Selectie onder-aannemers op reisafstand	Reisafstand weegt mee in selectieprocedure voor onderaannemers.	Overwogen op te nemen in beleid. Het weegt nu nog niet bewust mee bij een keuze.
180	Mobiliteits-campagne	Een mobiliteitscampagne is een goed idee als u mogelijkheden ziet voor meer zakelijk of woon-werkverkeer met OV, fiets of elektrische scooter/fiets. Informeer medewerkers op een ludieke wijze. Dit kunt u mede doen door een dag/dagdeel te organiseren dat volledig in het teken staat van duurzame mobiliteit.	Combineren met een wedstrijd om medewerkers elkaar te laten motiveren met minder CO ₂ uitstoot op kantoor te komen.

Bijlage D – SKAO maatregellijst CO₂

Er is een blik geworpen op de maatregelen die SKAO in 2018 heeft geïnventariseerd. Buiten dat deze zijn opgenomen in ons eigen overzicht (CO₂ – Prestatieladder – Inventarisatie Reducerende Maatregelen) worden ze hieronder expliciet getoond.

Hierbij is afgebakend tot de voor Covalent relevante thema's:

- Kantoren
- ICT
- Onderaannemers en leveranciers
- Organisatiebeleid algemeen
- Personen-Mobiliteit
- Scope 3
- Advies

De rode vlakken geven aan welke maatregelen Covalent reeds in het verleden heeft getroffen. De rode pijlen geven aan waar Covalent nog naar streeft. Uit deze schets kan worden geconcludeerd dat Covalent gaat voor een koplopperspositie in de branche.

Naam document: Maatregellijst CO₂-Prestatieladder 2018

Datum: 15-12-2018

Versie: 1.0

KANTOREN

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	TOELICHTING	WIJZIGINGEN T.O.V. MAATREGELLIJST 2017
Verbeteren Energielabel kantoren	Integrale maatregel	Het gemiddeld Energielabel van kantoren is D of E.	Het gemiddeld Energielabel van kantoren is C of B.	Het gemiddeld Energielabel van gebouwen is minstens A.	In 2023 gaat een verplicht energielabel niveau C gelden voor kantoren, groter dan 100 m ² . Deze verplichting wordt opgenomen in het Bouwbesluit. Het gemiddeld Energielabel is te berekenen o.b.v. de energie-index en gebruiksoppervlakte, beide vermeld op Energielabel utiliteitsbouw. Middel dit voor alle kantoren in gebruik (eigendom of huur). Deze maatregel dekt ook individuele besparingsmaatregelen zoals isolatie, Led-verlichting, ketelvervanging en zonwering.	De verplichting voor Label C in 2023 toegevoegd in opmerking. Maatregel hierop aangepast. Categorie A veranderd: E, F en G vervangen door D en E; Categorie B: D verwijderd; Categorie C: ongewijzigd.
Energiemanagementsysteem	Activiteit efficiënter uitvoeren	50% tot 80% van het gebruikersoppervlak heeft gebouwbeheersysteem met terugkoppeling aan de gebruikers (bv paneel in de hal).	Meer dan 80% van het gebruikersoppervlak heeft gebouwbeheersysteem met terugkoppeling aan de gebruikers.	Meer dan 90% van het gebruikersoppervlak heeft gebouwbeheersysteem met terugkoppeling aan de gebruikers.		Aangepast: C naar B; B naar A; nieuwe C.
Optimalisatie klimaatinstallaties	Activiteit efficiënter uitvoeren	Bij alle gebouwen die de afgelopen 5 jaar in gebruik zijn genomen is klimaatinstallatie ingeregeld	50% tot 80% van het gebruikersoppervlak heeft klimaatinstallatie ingeregeld	Meer dan 80% van het gebruikersoppervlak heeft klimaatinstallatie ingeregeld	Dynamische inregeling betreft meet- en regeltechniek die het klimaatstelsel automatisch optimaliseert.	Ongewijzigd
Inkoop groene stroom en/of Nederlandse Garantie Van Oorsprong (GVO)	Toepassen duurzame energie	Meer dan 75% van de gebruikte elektriciteit is groene stroom of vergoend met Nederlandse GVO's	Meer dan 90% van de gebruikte elektriciteit is groene stroom of vergoend met Nederlandse GVO's	Meer dan 98% van de gebruikte elektriciteit is groene stroom of vergoend met Nederlandse GVO's	Het betreft de elektriciteit gebruikt in gebouwen, dus niet elektriciteit in proces of op de bouwplaats. Zie toelichting <u>groene stroom</u> .	Verwijzing naar toelichting 'groene stroom' toegevoegd.
Eigen opwekking hernieuwbare elektriciteit	Toepassen duurzame energie	Het elektriciteitsgebruik wordt tot 5% gedekt met eigen opwekking van hernieuwbare elektriciteit (via eigen investering of PPA)	Het elektriciteitsgebruik wordt 5% tot 10% gedekt met eigen opwekking van hernieuwbare elektriciteit (via eigen investering of PPA)	Minstens 10% van het elektriciteitsgebruik wordt gedekt met eigen opwekking van hernieuwbare elektriciteit (via eigen investering of PPA)	Percentage van de eigen elektriciteitsbehoefte. PPA= Lange termijn Power Purchase Agreement. Overeenkomst voor aankoop van duurzame energie die gebruikt kan worden voor de financiering van investering	Ongewijzigd

Gebruik duurzame warmte en/of warmtekoude-opslag (WKO)	Toepassen duurzame energie	Voor 10% tot 50% van het gebruikersoppervlak wordt duurzame warmte toegepast voor ruimteverwarming.	Voor 50% tot 80% van het gebruikersoppervlak wordt duurzame warmte toegepast voor ruimteverwarming.	Voor meer dan 80% van het gebruikersoppervlak wordt duurzame warmte toegepast voor ruimteverwarming.	Duurzame warmte kan afkomstig zijn van (groen) gas, restwarmte, warmtepompen, biomassa, bodem en zonne-energie. Zie informatie duurzame warmte .	Ongewijzigd	
Erkende Maatregelen energiebesparing voor kantoren	Activiteit efficiënter uitvoeren	Alle Erkende Maatregelen Energiebesparing kantoren zijn doorgevoerd c.q. voor zover in die lijst aangegeven: worden op natuurlijke momenten doorgevoerd	Overleg met verhuurder			NB. De 'erkende maatregelen' zijn een uitwerking van de wettelijke verplichting (Energiezorg, Wet Milieubeheer) om maatregelen met een TVT van minder dan 5 jaar door te voeren. De 'erkende maatregelen' voor kantoren zijn opgenomen in de 'Kennisbank Energiebesparing en Winst' van Infomil. Het betreft onder meer maatregelen m.b.t. gebruik LED-verlichting, isolatie, tochtwering en ventilatie.	Titel gewijzigd (kantoren i.p.v. gebouwen). Toelichting geactualiseerd
Groene cloud voor virtualisatie ICT-omgeving	Integrale maatregel		Het bedrijf heeft bij de keuze voor cloudopslag en de cloud-provider aantoonbaar rekening	Het bedrijf heeft haar cloud-data bij een clouddienst die een aantoonbaar groen beleid voert.	Aantoonbaar groen beleid is minimaal een C-label voor de cloud-provider op Rankabrand , bij de 1/3 meest duurzame partijen	Verplaatst vanuit ICT	
			gehouden met CO ₂ -reductie.		op de Greenpeace Guide , of een vergelijkbare ranking en/of het gebruik van groene stroom.		
Inkopen efficiënte hardware	Activiteit efficiënter uitvoeren	Het bedrijf heeft bij aankoop van computers, laptops, en printers aantoonbaar gekozen voor producten met het Energy Star label.	Het bedrijf neemt, waar mogelijk, hardware af van leveranciers die bij de 1/3 meest duurzame leveranciers horen volgens Rankabrand, de Greenpeace Guide of een vergelijkbare systematiek.		Zie: Energy Star producten Greenpeace Guide Rankabrand	Verplaatst vanuit ICT	

ICT

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	TOELICHTING	WIJZIGINGEN T.O.V. MAATREGELLIJST 2017
Maatregelen datacentra uit lijst MJA3 voor de ICT-sector	Activiteit efficiënter uitvoeren	Het bedrijf heeft aantoonbaar de relevante 'meest gerealiseerde proces (PE) maatregelen' geïmplementeerd.	Het bedrijf heeft de relevante 'meest gerealiseerde proces (PE) maatregelen' en 'erkende maatregelen' geïmplementeerd.	Het bedrijf heeft bovendien minstens twee 'ideeën voor (PE/KE/DE) maatregelen' en/of 'innovatieve maatregelen' gerealiseerd.	Van toepassing op bedrijven die een datacenter beheren. Zie de MJA3 ICT 2016 lijst .	Ongewijzigd

ONDERAANNEMERS & LEVERANCIERS

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	TOELICHTING	WIJZIGINGEN T.O.V. MAATREGELLIJST 2017
Selectie onderaannemers op reisafstand	Activiteit beperken	Reisafstand weegt mee in selectieprocedure voor onderaannemers.	Bedrijf stelt expliciete eisen t.a.v. reisafstand van onderaannemers en/of leveranciers.			Ongewijzigd
Cursus Het Nieuwe Draaien	Activiteit efficiënter uitvoeren	Het bedrijf kan aantonen dat <25% van de machinisten en/of <25% van voormannen en planners van onderaannemers een erkende training Het Nieuwe Draaien heeft gevolgd.	Het bedrijf kan aantonen dat 25% tot 75% van de machinisten en/of 25% tot 75% van voormannen en planners van onderaannemers een erkende training Het Nieuwe Draaien heeft gevolgd.	Het bedrijf kan aantonen dat minstens 75% van de machinisten en/of minstens 75% van voormannen en planners van onderaannemers een erkende training Het Nieuwe Draaien heeft gevolgd.	In het algemeen gaat het om bewustwording onder machinisten en leidinggevers van onderaannemers. Erkende opleiders beschikken over een branche-erkend trainingscertificaat Het Nieuwe Draaien. Meer informatie: BMWt.	Ongewijzigd

ORGANISATIEBELEID ALGEMEEN

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	TOELICHTING	WIJZIGINGEN T.O.V. MAATREGELLIJST 2017
Hanteren interne CO ₂ -prijs of energieprijzen voor energie gerelateerde investeringen	Integrale maatregel			Bedrijf hanteert bij investeringsbeslissingen een interne CO ₂ -prijs, hoger dan de ETS prijs; een energieprijzen die hoger ligt dan de marktprijs.	Bedoeld wordt een prijs of terugverdiendtijd die substantieel (tenminste 50%) hoger ligt dan de markt.	Nieuw
Selectie onderaannemers op CO ₂ bewust certificaat	Integrale maatregel	Bezit CO ₂ -bewust certificaat van onderaannemers weegt mee in selectieprocedure voor onderaannemers.	Bedrijf eist CO ₂ -bewust certificaat bij haar belangrijkste onderaannemers en leveranciers (bijvoorbeeld haar A-leveranciers).	N.V.T.		Verplaatst vanuit Onderaannemers & Leveranciers
Uitvoeren energiebesparingsmaatregelen	Integrale maatregel	Bedrijf voert structureel alle energiebesparingsmaatregelen (scope 1 en 2) uit met een TVT van minder dan 5 jaar.	Bedrijf voert structureel alle energiebesparingsmaatregelen (scope 1 en 2) uit met een TVT van minder dan 10 jaar.	Bedrijf voert structureel alle energiebesparingsmaatregelen (scope 1 en 2) uit met een TVT van minder dan 15 jaar.	NB. op niveau A betreft dit een wettelijke verplichting (Energiezorg, Wet Milieubeheer).	Nieuw

PERSONENMOBILITEIT

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	TOELICHTING	WIJZIGINGEN T.O.V. MAATREGELLIJST 2017
Beleid t.a.v. aanschaf/lease nieuwe personenauto's	Activiteit efficiënter uitvoeren	Gemiddeld over een jaar ligt de CO ₂ -uitstoot van nieuwe personenauto's (aanschaf of lease, volgens opgave fabrikant) tussen 150 - 110 gr/km.	Gemiddeld over een jaar ligt de CO ₂ -uitstoot van nieuwe personenauto's (aanschaf of lease, volgens opgave fabrikant) tussen 110-95 gr/km.	Gemiddeld over een jaar ligt de CO ₂ -uitstoot van nieuwe personenauto's (aanschaf of lease, volgens opgave fabrikant) onder 110-95 gr/km.	In 2016 was 106 gr/km de gemiddelde uitstoot van het Nederlandse personenautopark (nieuwe verkoop). De EU doelstelling (nieuwe verkoop) voor 2021 is 95 gr/km. De CO ₂ -uitstoot volgens opgave fabrikant heeft weinig overeenkomst met de in de praktijk gemeten uitstoot van auto's en busjes. Daarom is een nieuwe maatregel in de maatregellijst opgenomen die uitgaat van de in de praktijk gemeten uitstoot.	Maatregel aangepast naar gemiddelde over een jaar. In toelichting verwijzing naar nieuwe maatregel obv basis van in de praktijk gemeten uitstoot toegevoegd.
Beleid t.a.v. aanschaf/lease nieuwe busjes	Activiteit efficiënter uitvoeren	Gemiddeld over een jaar ligt de CO ₂ -uitstoot van nieuwe bedrijfsbusjes (aanschaf of lease, volgens opgave fabrikant) tussen 210-175 gr/km.	Gemiddeld over een jaar ligt de CO ₂ -uitstoot van nieuwe bedrijfsbusjes (aanschaf of lease, volgens opgave fabrikant) tussen 175-147 gr/km.	Gemiddeld over een jaar ligt de CO ₂ -uitstoot van nieuwe bedrijfsbusjes (aanschaf of lease, volgens opgave fabrikant) is minder dan 147 gr/km.	Het Europees beleid voor 2017 is 175 gr/km en vanaf 2020 147 gr/km. De CO ₂ -uitstoot volgens opgave fabrikant heeft weinig overeenkomst met de in de praktijk gemeten uitstoot van auto's en busjes. Daarom is een nieuwe maatregel in de maatregellijst opgenomen die uitgaat van de in de praktijk gemeten uitstoot.	Maatregel aangepast naar gemiddelde over een jaar. In toelichting verwijzing naar nieuwe maatregel obv basis van in de praktijk gemeten uitstoot toegevoegd.
Stimuleren zuinig rijden: Monitoring	Activiteit efficiënter uitvoeren	Monitoring brandstofgebruik en jaarlijkse terugkoppeling naar bestuurders.	Monitoring brandstofgebruik en 3-maandelijkse terugkoppeling naar bestuurders.	Monitoring brandstofgebruik in combinatie met een financiële prikkel om zuinig rijgedrag te belonen.	Deze maatregel betreft leaseauto's of bedrijfsauto's in eigendom; een financiële prikkel kan een bonus/malus zijn.	Nieuwe C en toelichting geactualiseerd.
Stimuleren zuinig rijden: Het Nieuwe Rijden	Activiteit efficiënter uitvoeren	Tool box zuinig rijden ter beschikking stellen aan alle bestuurders.	Elke chauffeur van een busje heeft (online of praktijk) cursus Het Nieuwe Rijden gevolgd	Minstens 90% van de chauffeurs (auto & busje) heeft (online of praktijk) cursus het Nieuwe Rijden gevolgd en krijgt elke 5 jaar opfriscursus.		Ongewijzigd
Terugdringen autobedrijf	Activiteit beperken	Mobiliteitskaart beschikbaar stellen voor personeel met een leaseauto, gericht op het beperken van het aantal autokilometers.	Invoering van een persoonlijk mobiliteitsbudget voor al het personeel met een leaseauto gericht op het terugdringen van het aantal leaseauto's en/of het beperken van het aantal autokilometers.	Invoering van een persoonlijk mobiliteitsbudget voor al het personeel gericht op het terugdringen van het aantal autokilometers.	Mobiliteitskaart: NS Businesscard, MobilityMix kaart of gelijkwaardig, die gebruikt kan worden voor woon-werk verkeer en zakelijke verplaatsingen	Nieuwe A. In toelichting uitleg mobiliteitskaart.

Controle juiste bandenspanning leaseauto's	Activiteit efficiënter uitvoeren	Jaarlijkse controle bandenspanning bij meer dan 50% van de leaseauto's.	Driemaandelijke controle bandenspanning bij meer dan 50% van de leaseauto's.	Driemaandelijke controle bandenspanning bij meer dan 90% van de leaseauto's.		In B en C is jaarlijks vervangen voor driemaandelijks. Privéauto's zijn vervallen.
Stimuleren elektrisch rijden	Integrale maatregel	Bedrijf beschikt over tenminste één laadpunt bij één kantoor.	Indien het bedrijf meerdere kantoren heeft beschikt het bedrijf over tenminste één laadpunt bij elk (vast) kantoor.	Alle laadpalen worden bovendien gevoed met Nederlandse groene stroom.	Zie toelichting groene stroom .	Verwijzing naar toelichting 'groene stroom' toegevoegd.
Stimuleren Carpoolen	Activiteit efficiënter uitvoeren	Bedrijf stimuleert actief carpoolen tussen werknemers en kan dit aantonen.	Bedrijf stelt poolauto's beschikbaar voor gezamenlijk vervoer naar kantoor- of projectlocatie.	Alle poolauto's rijden op alternatieve brandstoffen of zijn full-electric.	Full electric: met contract voor hernieuwbare elektriciteit. Alternatieve brandstoffen: biogas, ethanol, LNG of CNG.	Ongewijzigd
Beschikbaar stellen fiets, e-bike, of e-scooter	Integrale maatregel	Wanneer zinvol stelt het bedrijf alternatieve vervoersmiddelen beschikbaar op project- of kantoorlocatie voor korte ritten.	N.V.T.			Ongewijzigd
Wedstrijd personenmobiliteit	Integrale maatregel	Bedrijf laat het personeel deelnemen aan een jaarlijkse wedstrijd wie het zuinigst en/of het minst rijdt.				Ongewijzigd
Rijden op alternatieve brandstoffen of full-elektrisch	Activiteit efficiënter uitvoeren	5% van wagenpark (personen- en bedrijfswagens in eigendom of lease) rijdt op alternatieve brandstoffen of is full-electric.	10% van wagenpark (personen- en bedrijfswagens in eigendom of lease) rijdt op alternatieve brandstoffen of is full-electric.	15% van wagenpark (personen- en bedrijfswagens in eigendom of lease) rijdt op alternatieve brandstoffen of is full-electric.	Full electric: met contract voor hernieuwbare elektriciteit. Alternatieve brandstoffen: biogas, ethanol, LNG of CNG.	Ongewijzigd
Faciliteiten voor thuiswerken en teleconferencing	Activiteit beperken	Bedrijf faciliteert gebruik van teleconferencing en mogelijkheden tot thuiswerken door: (1) het bieden van faciliteiten voor tele- of videoconferencing, (2) het mogelijk maken op afstand in te loggen op bedrijfssystemen en (3) afspraken te maken over werken op afstand.	Bedrijf kan aannemelijk maken dat 5% van de medewerkers met een kantoorfunctie één dag per week vanuit huis werkt, of vanuit flexplek in nabijheid woonadres.	Bedrijf kan aannemelijk maken dat 10% van de medewerkers met een kantoorfunctie één dag per week vanuit huis werkt, of vanuit flexplek in nabijheid woonadres.		Nieuw
Gebruik van biobrandstof als vervanging van normale brandstof	Toepassen duurzame energie		10% tot 20% van de brandstof die getankt wordt is aantoonbaar biobrandstof.	Meer dan 20% van de brandstof die getankt wordt is aantoonbaar biobrandstof.	Een biobrandstof is bijvoorbeeld gecertificeerde HVO-diesel. Biobrandstof is gedefinieerd als brandstof die aantoonbaar voldoet aan de eisen van de EU Richtlijn Hernieuwbare Energie, (bv door certificatie volgens ISCC of ander systeem dat erkend wordt door de EU).	Nieuw
Gebruik energiezuinige banden	Activiteit efficiënter uitvoeren		Bij aanschaf van nieuwe banden worden alleen banden aangeschaft met energielabel A of beter.	Alle banden die binnen het bedrijf gebruikt worden zijn energielabel A of beter.	in 2012 is een Europees bandenlabel ingevoerd met drie indicatoren. Eén daarvan betreft brandstofefficiëntie.	Nieuw
Aanschaf/lease personenauto's obv CO ₂ emissiemeting uit de praktijk	Activiteit efficiënter uitvoeren	Gemiddeld over een jaar is de CO ₂ -uitstoot van nieuwe personenauto's (aanschaf of lease, volgens in de praktijk gemeten gegevens) lager is dan 160 gr/km.	Gemiddeld over een jaar ligt de CO ₂ -uitstoot van nieuwe personenauto's (aanschaf of lease, volgens in de praktijk gemeten gegevens) lager is dan 140 gr/km.	Gemiddeld over een jaar ligt de CO ₂ -uitstoot van nieuwe personenauto's (aanschaf of lease, volgens in de praktijk gemeten gegevens) lager is dan 120 gr/km.	Een inschatting van de in de praktijk gemeten CO ₂ -uitstoot van een specifiek model en uitvoering is te vinden op www.werkelijkverbruik.nl of kunt u opvragen bij uw leasemaatschappij.	Nieuw
Aanschaf/lease bedrijfsbusjes obv CO ₂ emissiemeting uit de praktijk	Activiteit efficiënter uitvoeren	Gemiddeld over een jaar ligt de CO ₂ -uitstoot van nieuwe bedrijfsbusjes (aanschaf of lease, volgens in de praktijk gemeten gegevens) lager is dan 200 gr/km.	Gemiddeld over een jaar ligt de CO ₂ -uitstoot van nieuwe bedrijfsbusjes (aanschaf of lease, volgens in de praktijk gemeten gegevens) lager is dan 180 gr/km.	Gemiddeld over een jaar ligt de CO ₂ -uitstoot van nieuwe bedrijfsbusjes (aanschaf of lease, volgens in de praktijk gemeten gegevens) lager is dan 160 gr/km.	Een inschatting van de in de praktijk gemeten CO ₂ -uitstoot van een specifiek model en uitvoering is te vinden op www.werkelijkverbruik.nl of kunt u opvragen bij uw leasemaatschappij.	Nieuw
Stimuleren bedrijfsfietsenplan	Activiteit efficiënter uitvoeren		Bedrijfsfietsenplan: bieden van een regeling voor de vergoeding van aankoop van een fiets of e-bike voor alle werknemers.			Nieuw

SCOPE 3

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVEN	C AMBITIEUS	TOELICHTING	WIJZIGINGEN T.O.V. MAATREGELLIJST 2017
Ontwikkeling extra reducerende maatregelen	Integrale maatregel	Bedrijf neemt in één of meer projecten maatregelen die leiden extra CO ₂ -reductie en organiseert daarvoor financiering.	Bedrijf neemt in minstens 20% van haar projecten aantoonbaar maatregelen die leiden extra CO ₂ -reductie en organiseert daarvoor financiering.	Bedrijf neemt in minstens 50% van haar projecten aantoonbaar maatregelen die leiden extra CO ₂ -reductie en organiseert daarvoor financiering.	Extra CO ₂ -reducerende maatregelen: bedoeld worden maatregelen in scope 3 die niet vallen binnen het maatregelpakket uit het plan van aanpak dat het bedrijf hanteert in het kader van de CO ₂ -Prestatieladder.	A aangepast met 'aantoonbaar'; C gewijzigd; nieuwe B. Toelichting toegevoegd

ADVIES

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVEN	C AMBITIEUS	TOELICHTING	WIJZIGINGEN T.O.V. MAATREGELLIJST 2017
Aandacht voor CO ₂ -reductie in projecten NIET verkregen met gunningsvoordeel	Integrale maatregel	Bij minstens 10% van de omzet in ontwerp opdrachten is er aantoonbare aandacht voor CO ₂ -reductie.	Bij meer dan 50% van de omzet in ontwerp opdrachten is er aantoonbare aandacht voor CO ₂ -reductie.	Bij alle ontwerp opdrachten is er aantoonbare aandacht voor CO ₂ -reductie.	Met ontwerp opdrachten worden projecten bedoeld die daadwerkelijk opdracht geworden zijn. Reductie ten opzichte van referentieontwerp op basis van gangbare uitgangspunten voor betreffend ontwerp. Toetsing middels steekproeven is voldoende.	Ongewijzigd
CO ₂ -gerelateerd onderzoek en innovatie	Integrale maatregel	2% tot 10% van onderzoek- en innovatiebudget wordt besteed aan onderwerpen die (mede) CO ₂ kunnen besparen.	10% tot 20% van onderzoek- en innovatiebudget wordt besteed aan onderwerpen die (mede) CO ₂ kunnen besparen.	Meer dan 20% van onderzoek- en innovatiebudget wordt besteed aan onderwerpen die (mede) CO ₂ kunnen besparen.		Ongewijzigd
Kennis en houding medewerkers m.b.t. CO ₂ -reductie in projecten	Integrale maatregel	5% tot 25% van ingenieurs/ontwerpers/projectleiders heeft een cursus gehad waarin aantoonbaar aandacht voor belang, materialiteit en ontwerpmethoden CO ₂ -reductie is besteed.	25% tot 75% van ingenieurs/ontwerpers/projectleiders heeft cursus gehad waarin aantoonbaar aandacht voor belang, materialiteit en ontwerpmethoden CO ₂ -reductie is besteed.	Meer dan 75% van ingenieurs/ontwerpers/projectleiders heeft cursus gehad waarin aantoonbaar aandacht voor belang, materialiteit en ontwerpmethoden CO ₂ -reductie is besteed.	Met ontwerpmethoden worden methodieken en systemen bedoeld zoals BREEAM, DuboCalc, Aanpak duurzame GWW, GreenCalc, EPA-U, EPA-W, LEED, GPR of andere.	Categorie A is lichter gemaakt: percentage aangepast van "10 - 25%" naar "5%-25%"
CO ₂ -bewustzijn bij medewerkers	Integrale maatregel	CO ₂ -reductie krijgt aantoonbaar aandacht in inwerktraject bij 20% tot 50% van nieuwe adviseurs en projectleiders.	CO ₂ -reductie krijgt aantoonbaar aandacht in inwerktraject bij meer dan 50% van nieuwe adviseurs en projectleiders.	CO ₂ -reductie krijgt aantoonbaar aandacht bij functioneringsgesprekken van minstens 20% van adviseurs en projectleiders.		Ongewijzigd
Dialogo m.b.t. CO ₂ met opdrachtgevers	Integrale maatregel	CO ₂ -reductie is incidenteel agendapunt in periodiek overleg met grote opdrachtgevers.	CO ₂ -reductie is vast agendapunt in periodiek overleg met grote opdrachtgevers.	CO ₂ -reductie is vast agendapunt in periodiek overleg met alle opdrachtgevers	Grote opdrachtgevers: organisaties jaarlijks meer dan >1 miljoen Euro aan opdrachten in de markt zet.	Categorie C toegevoegd. Tevens definitie 'Grote opdrachtgever' aangepast van >10 miljoen naar >1 miljoen.

